

T.C.
ATILIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

ORGANİK TARIMIN TÜRKİYE TURİZM EKONOMİSİNDE OLASI PAYI

SÜHEYLA RENDE

TEZ DANIŞMANI

PROF. DR. HALİL İBRAHİM ÜLKER

ANKARA, 2012

T.C.
ATILIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

ORGANİK TARIMIN TÜRKİYE TURİZM EKONOMİSİNDE OLASI PAYI

SÜHEYLA RENDE

TEZ DANIŞMANI

PROF. DR. HALİL İBRAHİM ÜLKER

ANKARA, 2012

T.C.

ATILIM ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

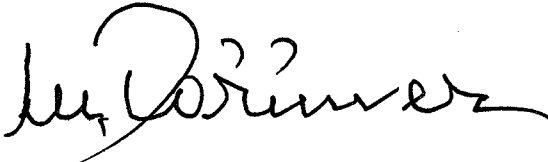
Süheyla RENDE tarafından hazırlanan “Organik Tarımın Türkiye Turizm Ekonomisinde Olası Payı” başlıklı bu çalışma 09.01.2012 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından İşletme Yönetimi Anabilim dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Dilaver TENGİLİMOĞLU (Başkan)

Prof. Dr. Halil İbrahim ÜLKER (Danışman)

Doç. Dr. A. Mete TÖRÜNER (Üye)

ÖNSÖZ

Çalışmamın hazırlama sürecinde bana yol gösteren ve katkıda bulunan değerli tez danışmanım sayın Prof. Dr. Halil ÜLKER'e, görüşlerine ve fikirlerine ihtiyaç duyduğumda yardımlarını esirgemeyen sayın Yrd. Doç. Dr. Gül GÜNEŞ'e, tezin izlenme sürecinde bulunduğu katkılardan dolayı sayın Yrd. Doç. Dr. Ayten SABAN'a ve çalışmamın hiçbir aşamasında beni yalnız bırakmayan aileme ve kuzenim Ali Utku TÛMKAYA'ya teşekkürlerimi sunarım.

SÛHEYLÂ RENDE

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER.....	ii
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	iii
ŞEKİLLER.....	iv

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Problem Cümlesi.....	2
1.3. Araştırmanın Amacı.....	2
1.3.1. Alt Amaçlar.....	3
1.4. Sayıtlar	3
1.5. Sınırlılıklar	3
1.6. Tanımlar	4

İKİNCİ BÖLÜM

2. ORGANİK TARIM KAVRAMI VE ORGANİK TARIMIN GELİŞME SÜRECİ

2.1. ORGANİK TARIMIN TANIMI.....	5
----------------------------------	---

2.1.1. Organik Tarımın Amaçları.....	7
2.1.2. Organik Tarımın Sosyal Yaşama Katkıları.....	7
2.1.2.1. Çiftçilerin Organik Tarımı Benimseme Sebepleri.....	9
2.1.2.2. Organik Tarımın Güçlü Ve Zayıf Yönleri.....	10
2.1.2.2.1. Organik Tarımın Güçlü Yönleri.....	10
2.1.2.2.2. Organik Tarımın Zayıf Yönleri.....	10
2.1.3. Konvansiyonel Tarım.....	11
2.1.3.1. Konvansiyonel Ve Organik Tarım Mukayesesi.....	11
2.2 . ORGANİK TARIMIN GELİŞİMİ.....	14
2.2.1. Organik Tarımın Tarihçesi.....	14
2.2.1.1. Dünyadaki Gelişmeler.....	16
2.2.1.2. Dünyada Organik Tarım Verileri.....	17
2.2.1.2.1. Afrika'da Organik Tarım Faaliyetleri.....	18
2.2.1.2.2. Kuzey Amerika'da Organik Tarım Faaliyetleri.....	18
2.2.1.2.3. Asya'da Organik Tarım Faaliyetleri.....	19
2.2.1.2.4. Latin Amerika'da Organik Tarım Faaliyetleri.....	19
2.2.1.2.5. Avrupa'da Organik Tarım Faaliyetleri.....	19
2.2.1.2.6. Avustralya'da Organik Tarım Faaliyetleri.....	20
2.2.1.3. Türkiye'deki Gelişmeler.....	23
2.2.1.4. Türkiye'de Organik Tarım Üretimi.....	25
2.2.1.4.1. Türkiye'deki Organik Ürünlerin İç Pazarlardaki Durumları.....	31
2.2.1.4.2. Doğu Anadolu Bölgesi Organik Ürün Üretim Durumu.....	32

2.2.1.4.3. Türkiye’de Organik Ürün Pazarlanmasında Başlıca Avantajlar Ve Sıkıntılar.....	33
2.2.1.4.4. Organik Tarımın İstihdam Yaratma Potansiyeli Üzerine Bir Değerlendirme.....	35
2.2.1.5. Destekler Ve Teşvikler.....	35

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. EKOLOJİK TARIM TURİZMİNİN ORTAYA ÇIKIŞI

3.1. KİTLE TURİZMİ.....	37
3.1.1. Kitle Turizminin Doğal Çevre Üzerindeki Etkileri.....	37
3.2. ALTERNATİF TURİZM.....	38
3.2.1. Alternatif Turizm Çeşitleri.....	39
3.3. SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM KAVRAMI.....	39
3.3.1. Eko Turizmin Tanımı.....	40
3.3.2. Ekolojik Turizme Yöneliş.....	41
3.3.2.1. Tarım Çiftlikleri.....	42
3.3.2.1.1. TATUTA nedir?.....	43
3.3.2.1.2. TATUTA Çiftliklerinin Sağladığı Olanaklar.....	44

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. YÖNTEM

4.1 Araştırmanın Modeli.....	45
4.2 Çalışma Grubu.....	45

4.3 Veri Toplama Aracı.....	46
4.4 Veri Toplanması ve Analiz.....	47

BEŞİNCİ BÖLÜM

5.BULGULAR

5.1. Buğday Derneği Ve Buğday Ekolojik Pazarlarından Derlenen Bilgilere İlişkin Bulgular.....	48
5.1.1. TATUTA Yıllara Göre Veriler.....	48
5.1.2. TATUTA Hakkında Basındaki Haberler.....	49
5.1.3. Buğday Ekolojik Pazarları Hakkında Basındaki Haberler.....	52
5.1.4. Buğday Ekolojik Pazar Gözlemleri.....	54
5.2. Anket Bulguları ve Değerlendirme.....	56

ALTINCI BÖLÜM

6.SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	68
KAYNAKÇA.....	72
EKLER.....	
EK – 1 ANKET SORULARI.....	
EK – 2 TATUTA FORMLARI.....	81
ÖZET.....	83
ABSTRACT.....	84

TABLÖLAR İNDEKSİ

TABLO 1.	Organik Tarımın Potansiyel Yararları.....	9
TABLO 2.	Organik Tarımın Konvansiyonel Tarıma Göre Ürün Verimi, Maliyet, Satış Fiyatı ve Kârlılık Durumunun Karşılaştırılması.....	13
TABLO 3.	Organik Ve Geleneksel Olarak Yetiştirilen Ürünlerde Besin İçerikleri.....	14
TABLO 4.	2006 Yılına Göre Dünyada Ekolojik Tarım Alanları.....	20
TABLO 5.	Kıtalara Göre Organik Çiftlik Sayısı.....	21
TABLO 6.	Önemli Organik Üreticisi Ülkelerin Dünya Organik Tarım Ticaretindeki Payı.....	22
TABLO 7.	Türkiye’de Yıllara Göre Organik Ürün İhracat Değerleri....	26
TABLO 8.	Türkiye’nin Ekolojik Ürün İhracatı	27
TABLO 9.	Türkiye’de Ekolojik Tarımın Gelişim Süreci.....	29
TABLO 10.	Türkiye’nin Şuan ki Dünya Pazarında Şanslı Olabileceği Türler Ve Rakipleri.....	30
TABLO 11.	Türkiye’nin Organik Tarım Konusundaki Avantajları Ve Sınırlılıklar.....	34

BİRİNCİ BÖLÜM

1.GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Yirminci yüzyılın ortalarında, artan nüfus artışı ve İkinci Dünya Savaşı'nın da etkileriyle açlık önemli bir sorun haline gelmiştir. Açlık sorununu ortadan kaldırmak ve hızla artan dünya nüfusunu beslemek adına alternatif çözümler aranmış, ucuz gıda tedarik edilmesi yoluna gidilmiştir. Bunun için de, çiftçiler “yeşil devrim” adı verilen tarımsal üretimi artırmaya yönelik çalışmalarda bulunmuşlar. Şöyle ki, tarımsal üretimde birim alandan en fazla verim elde edecek şekilde üretimlerini sürdürmüşlerdir. Böylelikle tarım makineleşmiş ve kimyasallara olan bağımlılık artmıştır. Bu da toprak ve su kirliliğini beraberinde getirmiştir.

Üreticiler kısa bir zaman dilimi içerisinde en fazla verimi elde edebilmek için bol miktarda hormon, kimyasal gübre ve ilaç kullanımına yönelmişlerdir. Bu da, tarımda üretim artışı gerçekleştirmek adına, aşırı kimyasal kullanımından ötürü ürünlerin üzerinde kalan ilaç kalıntılarının ve aşırı gübreleme ile yer altı sularına karışan kimyasalların yaratmış olduğu çevre sorunları dışında insan ve hayvan sağlığını da önemli ölçüde tehdit etmeye başlamıştır. Bilindiği gibi aşırı zirai ilaç kullanımı insan sağlığını olumsuz yönde etkilemekte ve tedavisi mümkün olmayan ya da çok zor tedavi edilebilen hastalıklara yol açmaktadır. Bunlardan bazıları; kanser, gen mutasyonu, üreme bozukluğu, hafıza kaybı ve öğrenme güçlüğü, çocuklarda gelişim geriliği ve fizyolojik bozukluklardır.

Bu olumsuz etkileri ortadan kaldırmak adına içerisinde kimyasal maddeleri barındırmayan ve doğal kaynakları tahrip etmeyen doğaya ve insana dost bir tarımsal üretim biçimi olan organik tarım uygulamaları benimsenmeye başlanmıştır. Bozulan doğal dengenin yarattığı bir sonuç olarak, özellikle çevre duyarlılığı yüksek olan gelişmiş ülkeler, yeterince tahrip olmuş doğaya kimyasal girdilerle daha fazla zarar vermemeyi amaçlamıştır. Kimyasal ilaçların insan sağlığına verdiği zararlar ve sağlıklı yaşam konusunda giderek artan bilinç insanları organik gıda tüketmeye yöneltmiştir. Üretimden tüketime kadar her aşamasının kontrollü olması organik

tarımın daha da tercih edilir hale gelmesine yol açmıştır. Organik tarımda gübre ve pestisit kullanımına büyük sınırlamalar getirilmektedir. Ürün çeşitlemesi temel kurallardan biri olup amaç çevreyi korumaktır. Kimyasal kalıntı içermeyen kaliteli tarım ürünü üretmeyi, kimyasal gübre ve tarım ilacı kullanımından kaçınan çevre ile dost üretim metodunu geliştirmeyi ve toprak verimliliğini koruyacak üretim tekniklerini kullanmayı amaçlayan bir üretim metodudur. (Tarım ve Köyişleri Bakanlığı 2001; 26)

Uzun yıllar insanların ilgisini çekmeyen ve genellikle arka planda kalan ekoloji, 20. yüzyılın sonlarına doğru nüfus patlaması, besin kıtlığı ve çevre kirliliği gibi sorunların etkisiyle günümüzün en önemli bilim dallarından biri haline gelmiştir (Ak, 2004).

1.2 Problem Cümlesi

Ülkemizde turizmden elde edilen geliri artırmaya yönelik çalışmalarda organik tarımın bir katkısı olabilir mi?

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, tarım alanında yoğun olarak kullanılan kimyasalların çevreye ve insan sağlığına verdiği olumsuz etkileri azaltmak amacıyla benimsenen doğaya ve insana dost alternatif bir üretim biçimi olan organik tarımın turizm sektörüne adapte edilmesiyle ortaya çıkan küçük ölçekli bir turizm çeşidi olan ekolojik tarım turizminin ülkemize ekonomik katkı sağlayıp sağlayamayacağını araştırılmasıdır. Bu bağlamda, ekolojik tarım çiftlikleri, ekolojik tarım turizminin tanıtılması, geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması bakımından büyük önem arz etmektedir. Çiftliklerde konaklayan yerli ve yabancı turistlerin köy hayatı deneyimini tatma ve doğal olana yönelme arzuları ülkemizdeki çiftlikleri daha da tercih edilir bir konuma sokacaktır.

1.3.1. Alt amaçlar

- Doküman analiziyle oluşturulan raporlardaki veriler nelerdir?
- Eğitim kurumunda çalışanların ve hizmet sektörü ilgililerinin görüşleri nelerdir?
- Organik gıdaların turizm sektörüne adapte edilmesiyle istihdam yaratılıp köylerden kente göç engellenebilir mi?
- Geliri tamamen tarıma dayalı aileler için ekolojik tarım turizmi ek gelir getiren bir faaliyet olabilir mi?
- Tüketiciler geleneksel gıdalar ile organik gıdalar arasındaki farkın bilincinde mi?
- Organik gıdaların insan ve çevre sağlığına olan yararları hakkında tüketicilerin aydınlatılması, organik gıda tüketim miktarını etkiler mi?

1.4 . Sayıtlar

Kullanılan anketin gerekli bilgileri toplayabileceği, ankete katılacak olan çalışanların soruları içten cevaplandıkları varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

Hatay'ın merkez ilçesi olan Antakya'daki 4-5 yıldızlı oteller ,butik oteller ve yöresel yemeklerin servis edildiği restoranlar anketin hizmet sektörü olarak gruplandırılmış bölümünü oluşturmaktadır. 3 adet butik otel, 1 adet 5 yıldızlı termal otel , 5 adet 4 yıldızlı otel ve 7 adet restoran evren olarak belirlenmiştir. Anketin eğitim kurumu olarak gruplandırılmış bölümünü Bilkent Üniversitesi ve Atılım Üniversitesi turizm ve otel işletmeciliği eğitmenleri oluşturmaktadır. Araştırma 2011 yılında yapılmıştır. Literatür taraması ise, İngilizce ve Türkçe kaynaklarla sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Organik Tarım; “Ekolojik sistemde hatalı uygulamalar sonucu kaybolan doğal dengeyi yeniden kurmaya yönelik, insana ve çevreye dost üretim sistemlerini içermekte olup, esas olarak sentetik kimyasal tarım ilaçları, hormonlar ve mineral gübrelerin kullanımının yasaklanması yanında, organik ve yeşil gübreleme, münavebe, toprağın muhafazası, bitkinin direncini arttırma, doğal düşmanlardan faydalanmayı tavsiye eden, bütün bu olanakların kapalı bir sistemde oluşturulmasını öneren, üretimde sadece miktar artışının değil aynı zamanda ürün kalitesinin de yükselmesini amaçlayan alternatif bir üretim şeklidir(Altındışli ve İter, 2002; 19).

Organik tarım kısaca; üretimde kimyasal girdi kullanmadan, üretimden tüketime kadar her aşaması kontrollü ve sertifikalı tarımsal bir üretim biçimi olarak tanımlanmaktadır. (Kayalar, 2004; 4).

TaTuTa, ekolojik tarım çiftliklerinde, turizm ve bilgi, is gücü, tecrübe takası anlamına gelmektedir. TaTuTa, açıkça görüldüğü üzere, insan doğa ve kültürün korunması ve ön plana çıkarılmasını sağlayan bir ekolojik turizm biçimidir. TaTuTa projesiyle ziyaretçiler, yerel halka ve yerele mali katkı getirir (Aktar ve diğerleri, 2007).

İKİNCİ BÖLÜM

2. ORGANİK TARIM KAVRAMI VE ORGANİK TARIMIN GELİŞİMİ

2.1. Organik Tarımın Tanımı

Tarımsal kirlenmeye bağlı olarak ortaya çıkan çevre ve sağlık sorunları nedeniyle bir çok üretici ve tüketici organik tarım ürünleri üretmeyi ve tüketmeyi tercih etmeye başlamışlardır. Bu amaçla yeni bir üretim tarzı, konvansiyonel tarıma alternatif olarak organik tarım ortaya çıkmıştır (Marangoz, 2008; 3).

Organik tarım kavramı hakkında bir-çok tanım bulunmaktadır. Ancak herkes tarafından kabul edilmiş, ortak bir tanım bulunmadığı için bu tanımlar bazı tartışmaları ve görüş ayrılıklarını da ortaya koymaktadır. Organik tarım, dil farklılıkları nedeniyle farklı ülkelerde farklı isimlerle anılmaktadır. Örneğin, İngiltere’de organik (organic), Almanya’da ekolojik (ökologish) ve Fransa’da biyolojik (bioloque) kelimeleri kullanılmaktadır. Ancak bunlar genel olarak birbirleriyle eşanlamlı olarak kullanılmaktadır (Demiryürek 2004; 66).

Alternatif, bio-dinamik, biyolojik, doğal, ekolojik, yenilebilir ve organik tarım ifadeleri aynı anlamda kullanılmakla birlikte terminolojide “organik tarım” ifadesi daha uygun ve yaygın kullanılmaktadır (Türk, 2001). Bahsedildiği üzere organik tarımın pek çok tanımı bulunmaktadır. Bu tanımlardan bazıları şu şekildedir:

Organik tarım, ekolojik sistemde yanlış uygulamalar sonucu bozulan ve kaybolan tabii dengeyi yeniden tesis etmeye yönelik, insana ve çevreye dost üretim sistemlerini içermekte olup, esas olarak sentetik kimyasal tarım ilaçları, hormonlar ve yapay=sun’i=kimyasal gübrelerin sınırlandırılması ve kullanılmaması yanında organik gübrelerin (çiftlik=ahır=hayvan gübresi, yeşil gübreler ve bütün organik atıklar ile yapılan çürütme işlemi=kompost) kullanılması, ekim nöbeti, toprak ve su muhafazası, kullanılan her türlü üretim materyallerinin her çeşit yabancı ot, hastalık ve haşerelere, hatta ters şartlara (aşırı kurak, sıcak, soğuk, rüzgar) karşı direncini artırma ve bütün söylenenlerin kapalı bir sistemde ve kapama

oluşturulmasını öneren, yetiştiricilikte sadece miktar artışını değil, aynı zamanda ürün kalitesinin de yükseltilmesini hedef alan dinamik alternatif=farklı=değişik bir üretim şeklidir (Er, 2009; 18).

Özellikle vurgulamak gerekir ki, organik tarım ayrı ve değişik bir tarım olmaktan ziyade, bir tarımsal uygulama, bir tarımsal yetiştiricilik sistemi ve kendine has standartları olan bir üretim usulüdür, yöntemdir (Er, 2009; 18).

Birbirine benzer bir çok tanımı yapılan organik tarım, aynı zamanda, sağlıklı gıdalar üretmek ve doğanın dengesini koruma amacına hizmet eden ve üretimin doğal gübreleme yoluyla gerçekleştirilmesini savunan alternatif bir üretim şeklidir (Atiker, 2004;1).

Bütün bunların yanında ekolojik tarımın, biyolojik çeşitliğin korunması, erozyon, çölleşme ve iklim değişikliğine neden olan faktörlerin etkisinin en aza indirilmesi, kimyasal kirlilik ve zehirli maddelerin önlenmesini sağlamak gibi amaçları da bulunmaktadır (Demir ve Gül, 2004).

Organik tarımın bir diğer tanımı da, ya tamamen ya da mümkün olduğu ölçüde; sentetik mücadele ilacı ve gübre kullanımını, hayvancılıkta büyüme regülatörlerinin ve benzer yem katkı maddelerinin kullanımını ortadan kaldıran bir üretim sistemidir, şeklinde yapılmaktadır (Türk, 2001).

Ak'a göre "organik tarım, insan, çevre ve ekonomik olarak sürdürülebilir tarımsal üretim sistemini bütünleştiren bir yaklaşımdır (Ak, 2004; 144).

Başka bir tanımda ise, "organik tarım, sürdürülebilir bir eko-sistem, güvenli gıda, sağlıklı beslenme, sosyal adalet ve hayvanlar için de daha iyi çevresel yaşam şartları ile sonuçlanan bir süreçler dizisine dayalı, bütünsel bir sistem yaklaşımıdır. Bu nedenle, organik üretim sadece belirli girdileri kapsayan veya dışlayan bir üretim sistemi olmanın ötesini ifade eder." şeklinde açıklanmıştır. (<http://orguder.org.tr/tarim.html>)

2.1.1 Organik Tarımın Amaçları

Organik üretimdeki temel amaç; toprak, su ve havayı kirlenmeden çevre, bitki, hayvan ve insan sağlığının korunmasıdır. Organik tarımsal üretim faaliyeti ile başlıca amaçlananlar şunlardır;

- Bitki, hayvan, insan sağlığı ve çevreyi korumak,
- Toprağın biyolojik yapısını koruyarak, çölleşme, erozyon ve bataklasmaı önlemek,
- Doğada genetik çeşitliliği devam ettirmek,
- Toprak, bitki, hayvan, insan, çevre arasındaki bozulan ilişkileri yeniden kurmak,
- Tarımsal faaliyet sonucunda oluşan kirlilikleri önlemek,
- Bitkisel ve hayvansal üretimi birlikte yaparak karşılıklı desteklemeyi sağlamak,
- Üreticilere güvenli bir çevrede çalışma ve yeterli gelir olanağı sağlamak,
- Doğa ile uyumlu çalışmak,
- Sentetik kimyasal girdilerin toprak üstü tehditlerini ortadan kaldırmak,
- Tarımsal üretimin sosyal, ekonomik ve çevresel boyutunu birlikte düşünmektir (Sayın, 2002; 136).

2.1.2. Organik Tarımın Sosyal Yaşama Katkıları

Organik tarım hem doğal çevreyi koruma hem de insan sağlığını dikkate alma konularında önemli avantajlar sağlamaktadır. Bunlar tarımsal ilaç kullanımının sınırlandırılması, doğal ortamdaki biyolojik çeşitliliğin yok olmasının önlenmesi, içme ve sulama suyu kalitesinin sağlanması ve korunması, toprak ve gıdalarda zararlı madde birikiminin önlenmesidir. Dolayısıyla gıda güvenliğinin yanı sıra tat ve görünüş bakımından gıda kalitesinin sağlanması, küçük çiftçilerin desteklemesi, pazar imkânlarının varlığı, ihracatın teşvik edilmesi, büyük mali yük getiren tarımsal

girdilerin azaltılması, kırsal kalkınma ve yaygın sosyal kalkınma sağlanması gibi birçok avantajı da barındırmaktadır (Bakırcı 2005; 77). Yeşil devrim birçok ülkede hiç kuşkusuz büyük bir ürün artışı sağlamasına rağmen kırsal alanlardaki yoksul çiftçilere getirisi o kadar büyük olmamıştır. Yeni tohumların ve gübrelerin kullanımı bir çok küçük çiftçiye karşılayabileceğinin ötesinde yüksek bir maliyet getirmiştir. Öte yandan, birçok gelişmekte olan ülkede besin üretimi nüfus artışı ile baş edememektedir. İşlenmekte olan tarım arazilerinin üzerinde baskı, erozyona yol açan eğimli arazilerinin kullanımının ve daha yoğun ve kısa rotasyon sistemlerini devam ettirebilmek için sanayi gübrelerine ve pestisitlere bağımlılığın artması ile sonuçlanan toprak yorgunluğuna yol açmıştır. Bununla birlikte azot bağlayıcı etkinler ve yeşil gübreler, çürüterek ve derin köklü bitkiler yoluyla madde döngüsünün sağlanması, kenar ekim yolu ile toprak kaybının önlenmesi ve yerel olarak geliştirilen zararlılarla mücadele gibi yerel tekniklerin kullanımı ile gerçekleştirilen organik tarım sistemleri yoksul çiftçilerin ailelerine besin ve gelir sağlamalarına imkan vermektedir. Bilindiği gibi toprağın verimliliği ve çiftçilerin gelirleri, kırsal kesimlerde birbirleriyle oldukça yakın ilişkidir. Toprağın verimsiz hale geldiği yerlerde kentlere göç kaçınılmazdır. Bu durum daha ileride yörede yaşayan toplumun yaş ve cinsiyet dengesini de değiştirmektedir. Diğer bir deyişle bu durum toplumların sosyo-ekonomik dengesini bozmaktadır. Bu bağlamda, konvansiyonel tarımın küçük çiftçiler üzerindeki olumsuz sosyo-ekonomik etkilerin telafisinde organik tarım önemli bir rol oynamaktadır (Eraslan ve Şelli; 2006; 62).

Organik tarım, tarımsal ekosistemlerin verimliliğini, yerel çevresel koşullara ve bölgedeki sosyal ihtiyaçlara uygun olarak en uygun düzeye çıkartmanın yollarını sunmakta olup, toprak, ürünler, hayvanlar ve insanlar arasındaki etkileşimlerin meydana getirdiği sinerjiyi en iyi şekilde kullanma yollarını göstermektedir. (Eraslan ve Şelli; 2006; 54).

Tablo-1 Organik (Ekolojik) Tarımın Potansiyel Yararları

Parametre	Potansiyel Yararlar
Tarım Boyutu	Artan bir çeşitlilik, uzun dönemde toprağın verimliliğinin korunması, yüksek besin kalitesi, bitki zararlılarının ve hastalıkların azalması, kendine yeten üretim sistemi, dengeli üretim.
Çevre Boyutu	Kirliliğin azalması, yenilenemeyen kaynaklara daha az bağımlılık, toprak erozyonunun azalması, yabancı hayatın korunması, dirençli tarımsal sistem, üretimin çevreyle olan uygunluğu.
Sosyal Boyut	Sağlık sorunlarının iyileştirilmesi, daha iyi eğitim, daha güçlü toplumsal yapı, köyden kente göçün azalması, artan istihdam, kaliteli iş.
Ekonomik Boyut	Daha güçlü, kendine yeten yerel ekonomi, gelir güvenliği, artan geri dönüşüm, finansal israfın düşmesi, düşük risk.

(Sarıkaya, 2007; 112)

2.1.2.1 Çiftçilerin Organik Tarımı Benimseme Sebepleri:

Neden çiftçilerin organik tarımı benimsedikleri birçok araştırmanın konusunu oluşturmuştur. Ancak belirlenen motivasyon kaynakları çalışmadan çalışmaya değişmektedir. Genel olarak konvansiyonel tarımdan organik tarıma geçişte etkili unsurlar beş kategoride sınıflandırılabilir. Birincisi, toprak erozyonu ve hayvanların sağlığının kötüye gitmesi gibi konvansiyonel tarımla ilgili geçmiş problemlere çare bulmaktır. İkincisi, mali nedenler, mevcut ekonomik problemlerin çözülmesi ve çiftliğin uzun dönemde varlığını sürdürebilmesidir. Üçüncüsü, bazı kimyasal maddelerin uygulanması sonucu oluşabilecek sağlık problemlerinden kaçınma gibi kişisel nedenler olabilmektedir. Dördüncüsü, felsefi, politik, dini veya çevrecilik gibi genel etmenlerdir. Son olarak, organik girdi satıcıları, aile üyeleri, arkadaşların teşvikleri ve organik tarım tanıtım toplantılarına katılım gibi sosyal çevreden gelen teşvikler de yapılan araştırma sonuçlarına göre önemli etkenler arasındadır

(Demiryürek 2004; 66).

2.1.2.2. Organik Tarımın Güçlü Ve Zayıf Yönleri

2.1.2.2.1. Organik Tarımın Güçlü Yönleri

Organik tarım uygulamalarında kimyasal gübre ve ilaç kullanılmamasından doğan mekanik mücadelenin daha fazla kol gücüne ihtiyaç duyulmasını sağlaması, aynı şekilde ekim ve hasat dönemlerinde insan gücü ihtiyacını yaratmaktadır. Ancak sadece tarlada değil sertifikasyon süreçleri ve pazarlamanın yapılması gibi alanlarda da istihdam yaratmaktadır. Ceylan ve Kılınc'ın araştırmaları kapsamında gerçekleştirdikleri SWOT analizi sonuçlarına göre ise organik tarımın güçlü yönleri şunlardır:

Nüfus fazlasını kırsalda tutarak kırsalda kalkınma etkisinin artırılması, bölgeler arasında gözlenen gelişmişlik farkının azaltılmasına yönelik faaliyetleri teşvik etmesi, Türkiye'de hala var olan zengin biyolojik çeşitliliğin ve doğal kaynaklara uygunluğu nedeniyle organik tarımın desteklenmesinin verimliliğin artmasına bağlı olarak da gelir ve ücret artışına katkı sağlaması (Aktar ve diğerleri, 2007; 67).

2.1.2.2.2. Organik Tarımın Zayıf Yönleri

Organik tarımın zayıf yönleri ise şöyle sıralanmıştır;

- çiftçiliğin köylülükle eşleştirilmesi ve genelde eğitim seviyesinin düşük olması,
- çiftçiler arasındaki örgütlenmenin yetersizliği,
- süreç içinde ara teknik elemanların yetersiz kalışıdır. (Aktar ve diğerleri, 2007; 34)

2.1.3. Konvansiyonel (geleneksel, klasik) Tarım

Geleneksel tarım, elbette doğal kaynakları har vurup harman savurmak, doğanın dengesini bozmak, biyolojik çeşitliliği dikkate almadan yetiştiricilik yapmak demek değildir. Ancak kaynakları optimize etmek, en ekonomik ve en uygun pratikleri tatbik ederek yetiştiricilik yapmak demektir. Konvansiyonel tarım, klasik tarım veya geleneksel tarım organik tarım karşısı olarak kullanılmaktadır. Buradaki yetiştirme teknikleri uygulanırken çiftçinin göz önünde tutacağı esas nokta, birim alandan en yüksek verimi alabilmektir. Geleneksel tarımda birim alandan alınan ürün miktarını, yani verimi artırmak için aşırı ölçülerde kullanılan tarımsal kimyasallar, yapay gübreler ve pestisitler su ve toprak kaynaklarının kirlenmesine ve tahrip edilmesine neden olmuştur (Er, 2009; 13).

Geleneksel tarım, birim alandan en yüksek verimi elde etmeyi amaçlamış, bu sebeple üretime yönelik plan ve programlar, araştırmalar ve desteklemeler daima verimi ve üretim destekleyici yönde olmuştur. Örneğin yüksek verimli çeşitler ve kaliteli tohumluğa önem verilmiş, çeşitli gübre ve dozlarının verimi artırıcı yöndeki etkileri incelenmiş, hastalık ve zararlılarla savaşta daha etkili ilaçlar araştırılmış, farklı sulama yöntem ve dozlarının üretimi artırmadaki rolü üzerinde durulmuş, insan işgücü yerine yakıt enerjisinden yararlanma yaygınlaşmış ve bütün bunların uygulanması içinde makineler geliştirilmiştir (Kurtar ve Ayan, 2004; 63).

2.1.3.1. Konvansiyonel Tarım Ve Organik Tarımın Mukayesesi

2. dünya savaşı sonrası bütün girdiler yüksek verim ve üretime yönelik manipüle edilmeye çalışılmıştır. 1950–60 arası pek çok proje tarımda entansifleşme üzerine yoğunlaşmıştır. Daha sonra toprağın verimsizleşmesi, kaynakların kuruması gibi bazı yanlışların olduğu fark edilmiş, hedef tarımsal üretim kaynaklarının korunması şeklinde değişmiştir. Daha az su, kanaatkâr tohum gibi alternatifler düşünülmeye başlanmıştır.

(<http://www.organik.bahcesehir.edu.tr/UserFiles/File/rapor/turkcetoplu.pdf>)

Son yıllarda organik ürünlere karşı olan ilgi giderek artmaktadır, bu artışın en önemli nedeni bu ürünlerin daha sağlıklı ve besin içeriği bakımından daha zengin olmasıdır. Günümüzde artık tüketiciler ürünlerin görünüşünden ziyade besleyicilik özellikleri ile insan sağlığı üzerine olan etkilerine dikkat etmeye başlamışlardır. Organik ürünler konvansiyonel ürünlere oranla daha fazla mineral, vitamin ve insan sağlığı açısından son derece önemli olan antioksidantları içermektedir. Antioksidantlar bitki bünyesinde üretilen ve vücudumuzu bazı kanser türlerine karşı koruyan önemli bileşiklerdir. Bununla birlikte organik ürünlerde insan sağlığı için zararlı olan pestisit kalıntısı ve nitrat birikimi daha az bulunmaktadır.(http://www.arastirma-yalova.gov.tr/sempozyum/SEMP_ozet06.pdf)

Organik tarımın amacı; toprak ve su kaynakları ile havayı kirletmeden, çevre, bitki, hayvan ve insan sağlığını korumaktır. Tüm bu olumsuz etkilerin ortadan kaldırılması amacıyla kimyasal gübre ve tarımsal savaş ilaçlarının hiç ya da mümkün olduğu kadar az kullanılması, bunların yerini aynı görevi yapan organik gübre ve biyolojik savaş yöntemlerinin alması temeline dayanan Ekolojik Tarım Sistemi geliştirilmiştir. Konvansiyonel tarım ise “sentetik kimyasal tarım” olarak ifade edilmelidir. Sürdürülebilir, IPM, alternatif, iyileştirilmiş tarım yöntemleri organik tarım olarak değerlendirilemez. Bu tarım yöntemlerinde sentetik kimyasalların kullanımı kontrol altına alınırken organik tarımda sentetik kimyasal girdiler kullanılmamaktadır. (http://www.tarim.gov.tr/TurkiyedeTarim,tarim_sozluk.html)

Organik tarımda kimyasal ot öldürücüler, büyümeyi durdurucular ve gerileticiler kullanılamaz.

(http://www.kalkinma.com.tr/data/file/raporlar/ESA/SA/2003-SA/SA-03-03-15_Organik_Tarim_Sektoru.pdf)

Konvansiyonel tarım ürün miktarını yükseltmeyi hedeflerken, organik tarımın amacı ürün kalitesini yükseltmektir. Konvansiyonel tarım sistemi birim alandan daha yüksek verim almak amacıyla yürütülen yoğun faaliyetler sonucu, toprağın aşırı sömürülmesi, çevre kirliliği, doğal dengenin ve ürün kalitesinin bozulması ve üründe kalıntı oluşması gibi olumsuzlukların ortaya çıkmasına neden olmuştur. (<http://e-dergi.atauni.edu.tr/index.php/zfd/article/viewFile/4658/4478>)

Organik ve konvansiyonel üretim sistemlerinin ekonomik yönünü karşılaştırmak amacıyla Çizelge 2’de belli başlı ürünlere yönelik verim, maliyet, satış fiyatı ve karlılık verileri sunulmuştur. Buna göre, organik fındık yetiştiriciliği hariç ele alınan ürünlerde verim, konvansiyonel yetiştiriciliğe oranla %5-20 arasında daha düşüktür. Organik çekirdeksiz kuru üzüm ve zeytin yetiştiriciliğinde birim maliyet konvansiyonel yetiştiriciliğe göre yaklaşık %30 daha yüksek iken; organik fındık, pamuk ve buğday yetiştiriciliğinde birim maliyet, konvansiyonel sisteme göre %4.6-8.7 arasında daha düşüktür. Organik ürünlerin çiftçi eline geçen satış fiyatı (aynı zamanda şirketlerin üreticilere verdiği prim fiyatı) %1-15 arasında konvansiyonel ürünlere göre daha yüksektir. Net kar açısından en karlı organik ürün fındıktır (%122 daha fazla). Verim düşüklüğü, birim maliyet yüksekliği ve satış fiyatlarının düşüklüğüne bağlı olarak, organik çekirdeksiz kuru üzüm, zeytin ve arpanın net karlılığı konvansiyonel yetiştiriciliğe oranla %25-60 arası daha düşüktür (Demirci ve diğerleri, 2002).

Tablo-2 Organik tarımın konvansiyonel tarıma göre ürün verimi, maliyet, satış fiyatı ve karlılık durumunun karşılaştırılması

Ürünler	Verim (% fark)	Birim Maliyet (% fark)	Satış Fiyatı (% fark)	Net kar (% fark)
Fındık	22.0	-4.6	15.0	121.6
Ç.K. Üzüm	-8.2	29.2	6.7	-25.8
Pamuk	-6.6	-8.7	10.5	47.3
Zeytin	-16.1	27.6	6.2	-27.2
Buğday	-5.2	-7.3	1.1	14.3
Arpa	-19.5	3.3	3.1	-59.1

Kaynak: Demirci ve diğerleri(2002)

(Demiryürek , 2004; 66)

Tablo-3 Organik ve geleneksel olarak yetistirilen ürünlerde besin içerikleri

Besin Maddesi	Ortalama % Farkları	Organik Ürün	Konvansiyonel Ürün
C Vitamini	+27.0%	%127	%100
Demir	+21.1%	%121.1	%100
Magnezyum	+29.3%	%129.3	%100
Fosfor	+36.0%	%136	%100
Nitratlar	-15.1%	-%115.1	%100

Çizelgeye göre organik metodlarla yetiştirilen ürünlerin, konvansiyonel olarak yetiştirilen ürünlere göre besin içeriği açısından daha yüksek olduğu gözlenmektedir(Aktar, 2008; 48).

2.2 ORGANİK TARIMIN GELİŞİMİ

2.2.1 Organik Tarımın Tarihçesi

Dünyada yirminci yüzyılın ikinci yarısında yaşanan hızlı sanayileşme ve nüfus artışı önemli çevre sorunlarını da beraberinde getirmiştir. Çözüm olarak ise açlık probleminin giderilmesine yönelik politikalar geliştirilmiş ve yoğun girdi kullanılarak birim alandan yüksek verim almaya ve yeni alanların tarıma açılmasına

yönelik hedefler belirlenmiştir. Sonuçta, yoğun ve bilinçsiz tarım ilacı ve gübre kullanılması, yanlış toprak işleme uygulamaları, kalıntı riski, toprağın fiziksel yapısının bozulması, organik madde ve canlılığının kaybedilmesi ve besin maddesi dengesinin bozulması, tuzlanma, çoraklaşma gibi önemli çevre sorunlarını beraberinde getirmiştir (Er,2009; 31).

Yapılan araştırmalar, açlık sorununun çözülmediğini ve tarımsal üretimde kimyasal madde kullanımının insan sağlığını tehdit ettiğini, doğal dengeyi bozduğunu göstermiştir. 1979 yılında DDT grubu pestisitlerin kullanımı, yarattığı sağlık sorunları nedeniyle, önce ABD’de sonra bütün dünyada yasaklanmıştır. (http://www.kalkinma.com.tr/data/file/raporlar/ESA/SA/2003-SA/SA-03-03-15_Organik_Tarim_Sektoru.pdf)

Bu zararlı oluşumlar sonucunda gelir düzeyi yüksek ülkeler başta olmak üzere bir çok ülkede bilinçlenerek örgütlenen üretici ve tüketiciler doğayı tahrip etmeyen yöntemlerle, insanda toksik etki yapmayan, zararlı kimyasal kalıntısı olmayan tarımsal ürünleri üretmeyi ve tüketmeyi tercih etmeye başlamıştır. Bu amaçla yeni bir üretim tarzı, konvansiyonel tarıma (yoğun gübre ve kimyasal girdi kullanılarak yapılan tarım) alternatif olarak ortaya çıkmış ve Organik, Organik veya Biyolojik Tarım isimleriyle anılmıştır (Kurtar ve Ayan, 2004; s. 15).

1980 yılından sonra da tüketicilerin baskısıyla aile işletmeciliği şeklinden çıkarak ticari bir boyut kazanmıştır. ABD’de 0-2 yaş grubu çocuk mamalarının imalinde organik ürünlerin kullanılmasını zorunlu tutan yasanın da bu ticari boyuta katkısını belirtmek gerekir.(http://erzurum-tarim.gov.tr/makale_arsiv/org_tar/org_tar.htm)

Organik tarımla ilgili ilk çalışma, İngiltere’de 1910’lu yıllarda organik tarım görüşünün oluşturulmasıdır. Bunu, Albert Howard’ın “Tarımsal Vasiyetnamesi” nin 1940 yılında yayınlanması takip etmiştir. Diğer Avrupa ülkelerinde ise alternatif tarım arayışının öncüleri arasında Dr. Rudolf Steiner görülmektedir. Bir antropolog olan Steiner, 1924 yılında Biyodinamik (Biyolojik-Dinamik) Tarım Yöntemi hakkında bir kurs düzenlemiş ve 1928 yılında Biyodinamik Tarım Enstitüsü’nü kurmuştur. Bir diğer alternatif arayışı, 1930’lu yıllarda İsviçre’de görülmektedir. Müeller ve Rusch, organik tarım ilkelerinin bir bölümünü oluşturan Kapalı Sistem

Tarım (en az dış girdi gereksinimi olan tarım şekli) konusunda çalışmalarda bulunmuşlardır. Aynı konuda Lemaire- Boucher, Fransa'da bazı alglerin bitkilerde doğal dayanıklılığın arttırılması amacıyla kullanılabileceğini tespit etmişlerdir. (Türk,2001; 10) Bu çerçevede dünyada sentetik kimyasal madde kullanılmaksızın tarımsal üretimi savunan çeşitli kurumlar kurulmaya başlamıştır. Toprak Derneği (Soil Association-İngiltere), Doğa ve Gelişme (Nature et Progrés/Fransa), İsveç Biyodinamik Derneği (İsveç), Güney Afrika Toprak Derneği ve Rhodale Press (ABD) kurumları bu kuruluşlardan bazılarıdır. Bu kuruluşların 1972 yılında kurulan Uluslar arası Organik Tarım Hareketleri Federasyonu (International Organic Agriculture Movement/ IFOAM) çatısı altında birleşmeleri ile organik tarıma yönelik hız kazanmıştır. (http://www.kalkinma.com.tr/data/file/raporlar/ESA/SA/2003-SA/SA-03-03-15_Organik_Tarim_Sektoru.pdf)

2.2.1.1. Dünyadaki Gelişmeler

Organik tarım Avrupa'da 1910'larda uygulanmaya başlanmış, kontrollü organik tarım üretimi ise 1930'lu yıllarda yaygınlaşmıştır. 1970'li yıllarda organik tarım üretimi ticari anlamda önem arz etmeye başlamıştır. Daha sonra organik tarım faaliyetleri Uluslar arası Ekolojik Tarım Hareketleri Federasyonu'nun (IFOAM) kurulması ile daha düzenli bir şekilde yürür hale gelmiştir. IFOAM'ın amacı; dünyadaki organik tarım faaliyetlerini tek bir çatı altında toplamak, faaliyetin gelişimini sağlıklı bir şekilde yönlendirmek, uygulama için gerekli olan standart ve yönetmelikleri hazırlamak, gelişmeleri üyelerine ve organik tarımla uğrasan çiftçilere aktarmaktır (Türk 2001).Organik ürün üretimini, gelişmiş ülkelerde (ABD, Kanada, Avustralya, Japonya, AB) iç pazar talebi gelişmekte olan ülkelerde ise ihracat talep artışı yönlendirmiştir. Avrupa'da organik ürün üretiminde Danimarka, İngiltere ve İsveçre öncülük etmişlerdir. Genelde gelişmekte olan ülkeler, üretimi artırma ve dış satıma sunma çabası içerisindeyken gelişmiş ülkeler, bir yandan dış alım ve bir yandan da iç üretimleriyle iç pazar talebini karşılama eğilimi içerisinde oldukları için, Dolayısıyla gelişmekte olan ülkeler dış satım açısından birbirlerine rakip ülkeler iken, gelişmiş ülkeler hedef pazar konumundadırlar.

Ekolojik ürün pazarı tüm dünyada niş olmaktan çıkıp hızla artarak önemli bir sektör haline ulaşmıştır. Halen Avrupa Birliği ülkeleri, ABD ve Japonya ana pazarlar konumundadır. Günümüzde birçok önemli uluslararası kuruluş ekolojik ürün pazarına girmiş durumdadır. HİPP tüm bebek ve çocuk mamalarında tümüyle, Nestle ise kısmen ekolojik ürün kullanmakta, McDonalds İsveç'teki şubelerinde ekolojik süt satışı yapmakta Swissair Zurih bağlantılı tüm uçuşlarında ekolojik mönü sunmaktadır (Aksoy ve Altındışli, 1999: 37).

Organik ürünlerin dünya ticareti 1980'li yıllarda geliştiği halde 1990'lı yılların sonunda özellikle deli dana, dioksin ve GDO (genetik yapısı değiştirilmiş organizmalar, transgenik ürünler) gibi konulara karşı duyulan endişe ve tepkiler nedeni ile organik ürünler için tüketici talebinde çok ciddi artışlar meydana gelmiş ve organik tarım, birçok uluslar arası kuruluşun gündemine girmiştir (Er, 2009; 32).

2.2.1.2. Dünyada Organik Tarım Verileri

Asya'da 30 ülke, Afrika'da 30 ülke, Orta Amerika'da ve Karayipler'de 20 ülke, Güney Amerika'da 10 ülke, Avusturya ve Pasifik'te 5 ülke, Güney Amerika'da 10 ülke ve ayrıca Avrupa'daki pek çok ülke ile Birleşik Devletler ile Kanada'da dâhil olmak üzere toplam 130 ülkede organik tarım ürünleri üretilmektedir. Dünya'da organik ürün üretiminin % 90'ı gelişmekte olan ülkeler tarafından yapılmakta ve dış pazarlara sunulmaktadır. Gelişmiş ülkeler ise, daha çok organik tarım ürünleri alıcısı konumunda bulunmaktadırlar. Dünya'da pek çok ülke pazarında organik tarım ürünler talebi süratle büyümektedir (Atlı, 2005).

2.2.1.2.1. Afrika'da Organik Tarım Faaliyetleri

Afrika kıtasındaki organik sektör pek gelişmemiş durumdadır. Bundan dolayı da bu kıtadan sağlıklı veri toplamak oldukça güç olmaktadır. Birçok ülkede organik tarım bilinci daha yeni oluşmaya başlamıştır. Sertifikasyon işlemleri de hemen hemen yoktur. Düşük girdiye dayalı tarım nedeniyle organik tarıma geçişin en kolay olacağı kıta olarak gözükmektedir. Güney Afrika ülkeleri bu konuda daha önde gitmektedir. Halen 1 milyon ha civarında alanda aktif organik tarım yapılmaktadır. Bu alana ilaveten 6.8 milyon ha sertifikalı yabancı alan mevcuttur. Sertifikalı ürünlerin çoğu Avrupa'ya ihraç edilmektedir. Sadece kuzey ülkelerinden Tunus'ta yerleşik bir sertifikasyon ve yasal düzenleme mevcut olup, bunu Mısır ve Güney Afrika takip etmektedir (Eraslan ve Şelli, 2006; 686).

Son yıllarda Uganda, Tanzanya, Etiyopya, Kenya ve Zambiya'daki sertifikalı ekolojik üretim önemli artış göstermiştir: Kenya'da meyve, sebze ve kahve üretilirken, Uganda'da taze ve kuru meyve, pamuk, susam ve kahve üretimi yapılmakta, Ekolojik ürünler büyük ihracat firmaları tarafından pazarlanmakta, ve özellikle Avrupa'nın en büyük alıcıları olduğu bildirilmektedir (<http://www.eto.org.tr/duneko.asp>).

2.2.1.2.2. Kuzey Amerika'da Organik Tarım Faaliyetleri

Kuzey Amerika'da hemen hemen 1.4 milyon ha arazi, toplam tarım arazilerinin %0.3'ünü paylaşarak organik olarak yönetilmektedir. Günümüzde çiftlik sayısı yaklaşık 12000'dir (Dabbert ve diğerleri, 2007; 239)

Burada ABD ve Kanada en önemli üretim yeri ve pazarıdır. ABD'de yasal düzenlemeler yapılmış fakat Kanada'da henüz yasal düzenleme mevcut değildir. 2005 yılı için organik gıda ve içecek satışları yaklaşık 15 milyar USD'ye ulaşmıştır (Eraslan ve Şelli, 2006; 686).

2.2.1.2.3. Asya'da Organik Tarım Faaliyetleri

Asya'da organik yönetim altındaki tarım arazileri geçmiş yıllarda karşılaştırmalı olarak küçük kalmıştır, ancak Çin'de 2004 yılında önceden sertifikalandırılmamış ve kırsal alana tahsis edilmiş yaklaşık olarak 3 milyon ha'lık büyük bir artış olmuştur. Günümüzde Asya'da toplam organik alan yaklaşık 4.1 milyon ha olup, yaklaşık 130 000 çiftlik tarafından yönetilmektedir. İlave olarak, 6.4 milyon ha sertifikalandırılmış orman ve yabani hasat alanları da mevcuttur. Organik ürün üretiminde daha önemli ülkeler arasında Çin, Hindistan ve Rusya yer almaktadır. Pek çok ülke için hala kesin bir rakam mevcut değildir. 104'ü Çin, Hindistan ve Japonya'da olmak üzere Asya'da 117 sertifikasyon kuruluşu bulunmaktadır (Dabbert ve diğerleri, 2007; 238).

2.2.1.2.4. Latin Amerika'da Organik Tarım Faaliyetleri

Latin Amerika'da birçok ülke 100 000 ha'lık organik alana sahip olup, bu alanlar her yıl çok hızlı bir şekilde gelişmektedir. Toplam 6.4 milyon ha ekilen organik alana ilave olarak 6 milyon ha civarında da sertifikalı orman ve ekim yapılmayan alan mevcuttur. Kıtanın en önde gelen ülkeleri Meksika, Brezilya, Uruguay, Kosta Rika ve Arjantin'dir. Organik çayır-mera alanlarının büyük çoğunluğunun bulunduğu Brezilya hariç hiçbir ülkede organik tarım için devlet desteklemeleri mevcut değildir (Dabbert ve diğerleri, 2007; 686).

2.2.1.2.5. Avrupa'da Organik Tarım Faaliyetleri

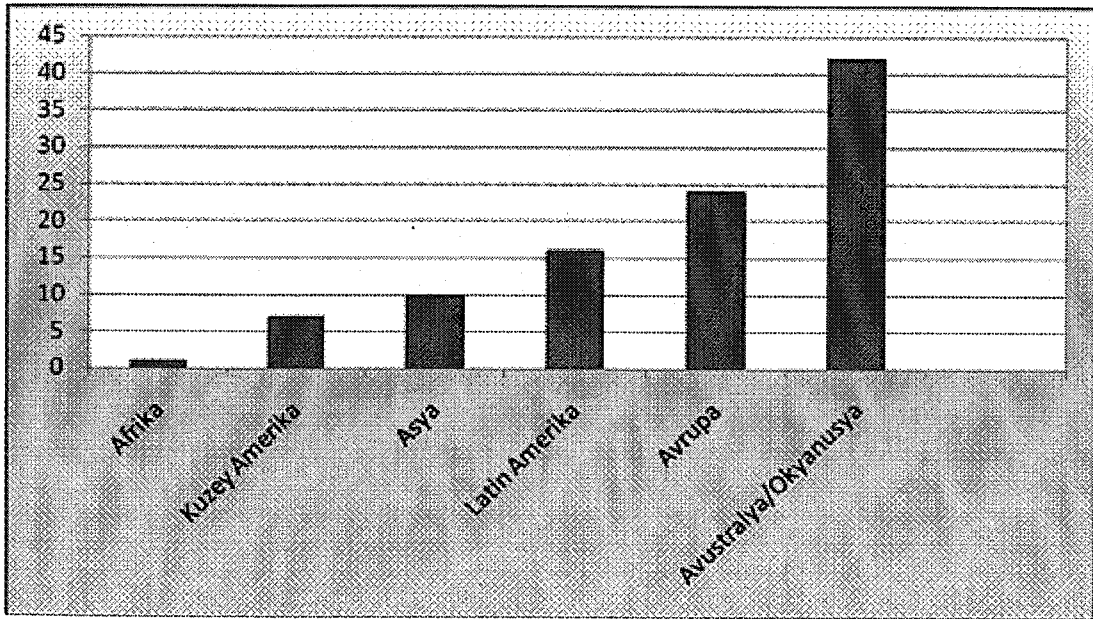
Organik yetiştirme, 1990'lı yılların başlarından beri, hemen hemen bütün Avrupa ülkelerinde hızla gelişmektedir. Bununla beraber son yıllarda hafif gerilemiştir. Avrupa'da 2004 yılında 6.5 milyon ha alan yaklaşık 167 000 çiftlik tarafından organik olarak yönetilmiştir. Avrupa Birliği'nde 5.8 milyon ha'dan fazla arazi organik yönetim altındadır ve hemen hemen 140 000 organik çiftlik

bulunmaktadır. Bu da tarım alanlarının %3.4'üne sahip olduğunu göstermektedir. En fazla çiftlik sayısı ve en geniş organik arazi alanına sahip ülke İtalya'dır (Dabbert ve diğerleri, 2007; 239).

2.2.1.2.6. Avustralya/Okyanusya'da Organik Tarım Faaliyetler

Bu kıtanın en önde gelen ülkeleri Avustralya, Fiji, Papua Yeni Gine ve Tonga'dır. Toplam 12.1 milyon ha alanda 2660 civarında işletmede organik üretim yapılmaktadır. Fakat bu alanın büyük çoğunluğu çayır-mera alanlarıdır.

Tablo-4 2006 Yılına Göre Dünyada Ekolojik Tarım Alanları (%)

Kaynak: (Dolun, 2003; 20)

Grafikte 2006 yılına göre dünyada ekolojik tarım yapılan alanların kıtalar arasındaki dağılımı gösterilmektedir. Grafığe göre en çok ekolojik tarım yapılan alan % 42' lik bir oranla Avustralya / Okyanusya' dadır. Sırasıyla % 24 lük bir oranla Avrupa, % 16 ile Latin Amerika, %10 ile Asya, %7 ile Kuzey Amerika ve % 1 lik bir oranla Afrika gelmektedir. Avustralya ekolojik tarım yapılan en büyük arazi payına sahip olmasına rağmen, ekolojik tarım yapılan arazilerin mevcut tarım arazileri içindeki payı dikkate alındığında, Avrupa kıtasında mevcut tarım arazilerinin çok

daha büyük bölümünde ekolojik tarım yapıldığı görülmektedir. Bu durumun oluşmasında Avrupa'da uygulanan teşvik politikaları önemli rol oynamaktadır (Dolun, 2003; 20).

Tablo-5 Kıtalara Göre Organik Çiftlik Sayısı (2005)

Kıta	Organik Alan (h)	Organik çiftlik (adet)
Afrika	890.504	124.805
Asya	2.893.572	129.927
Avrupa	6.920.462	187.697
Latin Amerika	5.809.320	176.710
Kuzey Amerika	2.199.225	12.063
Avustralya	11.845.100	2.689
Toplam	30.558.183	633.891

Kaynak: SOEL& FIBL Survey 2007

Tabloya göre, 2005 sonu itibariyle dünyada toplam 30.558.183 hektar organik alanda 633.891 adet organik çiftlik faaliyet göstermektedir. 187.697 adet çiftlikle Avrupa en fazla organik çiftliğe sahip kıta sayılırken, organik çiftlik sayısı bakımından 2.689 adet çiftlikle Avustralya en az organik çiftliği bulunan kıta durumundadır. Avrupa'yı takip eden kıtalar sırasıyla şu şekildedir: Latin Amerika, Asya ve Kuzey Amerika.

Üretim alanı ile birlikte, üretim miktarı da gittikçe artış gösteren organik ürünlerin Dünya ticaretindeki payı 25-30 milyar \$ civarında olduğu belirtilmektedir. Çizelge 6'da kıtaların Dünya organik üretim ticaretindeki payı görülmektedir.

Tablo-6 Önemli organik üreticisi ülkelerin dünya organik tarım ticaretindeki payı

Kıtalar ve ülkeler	Organik ürün pazarı (milyar \$)
Batı Avrupa	10,5
Almanya	3,1
İngiltere	1,5
İtalya	1,3
Fransa	1,3
İsveç	0,8
Kuzey Amerika	11,8
ABD	11,0
Kanada	0,8
Güney Amerika	0,1
Brezilya	
Arjantin	
Asya	2,5
Japonya	2,5
Çin	-
Tayvan	-

Kaynak: Aksoy vd.2005

(Yanmaz, 2006; 10)

Tabloya göre en yüksek organik pazar payına 11,8 milyar dolar ile Kuzey Amerika sahiptir. Batı Avrupa 10,5 milyar dolar ile ikinci en büyük paya sahip kıta olarak görülmektedir. 2,5 milyar dolar ile Asya kıtası ve ardından 0,1 milyar dolar ile Güney Amerika gelmektedir.

2.2.1.3. Türkiye'deki Gelişmeler

Türkiye'nin ekolojisi, iklim koşulları, ürün çeşitliliği ve birçok bölgesinin kimyasallarca kirlenmemiş olması açısından organik tarıma en uygun ülkelerden birisidir(Dabbert ve diğerleri, 2007; 243).Dünya ticareti 1970'li yıllarda başlamış olan organik tarımdaki gelişmelere uygun olarak, Avrupa orjinli firmalar Türkiye'deki firmalardan organik ürün talebinde bulunmuş ve böylece 1984-1985 yıllarında ülkemizde organik tarım başlatmıştır.Bu yıllarda Türkiye'nin geleneksel ihracat ürünlerinden olan kuru incir ve kuru üzümün organik olarak ilk defa dış satımı Ege Bölgesinden gerçekleştirilmiştir.Daha sonra bu ürünlere kuru kayısı, fındık gibi ürünler de katılarak farklı bölgelerimize yayılmıştır (Marangoz, 2008;13).

Türkiye'deki organik tarım hareketinin sağlıklı ve doğru gelişimini gerçekleştirmek amacıyla 1992 yılında Ekolojik Tarım Organizasyonu Derneği (ETO) kurulmuştur.Organik tarım konusunda faaliyet gösteren veya ilgi duyan üretici, işleyici, ihracatçı, kontrol ve sertifikasyon kurum çalışanları, üniversite ve tarım bakanlığı araştırmacıları, teknik elemanlar ve tüketiciler gibi sektörün tüm ilgilenenleri derneğin üyesi olmuşlardır.Ekolojik Tarım Organizasyonu Derneği (ETO) organik tarım konusunda ülkemizde çatı görevi gören, ilgili hemen tüm kişi ve kurumları kapsayan şemsiye organizasyonu yapısı olan gönüllü bir kuruluştur

Türkiye'de organik bitkisel üretim gerek saha ve ürün çeşitliliği ve gerekse üretici sayısı bakımından gelişme göstermekte ve buna paralel olarak bu tarım sisteminin genel tarım içindeki payı yavaş da olsa artmaktadır. Son yıllarda organik hayvancılık üretimine de ilgi duyulmakta, bu üretime yönelik kapalı sistem tesisler kurulmaktadır.1999 yılından itibaren pazarda da organik hayvansal ürünler bakımından kıpırdanmalar başlamıştır (Er, 2008; 35).

Avrupa Birliği ilk organik ürün yönetmeliğini 24 Haziran 1991 tarihinde bitkisel ürünler için çıkarmış, daha sonra hayvansal üretimi de içine alan 1804/99 sayılı Organik Tarım Yönetmeliğini 24 Ağustos 2000 tarihinde yürürlüğe koymuştur. Avrupa Topluluğu'ndaki organik tarım ile ilgili gelişmelere uyum sağlamak üzere Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı çeşitli kurum ve kuruluşların işbirliği ile yönetmelik hazırlama çalışmalarına başlamış ve "Bitkisel ve Hayvansal Ürünlerin Ekolojik Metotlarla Üretilmesine İlişkin Yönetmelik" 24.12.1994 tarihli ve 22145 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmeliğin bazı maddelerinde uygulamada rastlanılan aksaklıkları gidermek ve organik tarım faaliyetleri sırasında yapılacak kusur ve hatalara karşı uygulanacak yaptırımların da yönetmelikte yer alması için, 29.06.1995 tarihli 22328 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan yönetmelik ile değişiklik yapılmıştır. Daha sonra 11.07.2002 tarihli ve 24812 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Organik Tarımın Esasları ve Uygulamasına İlişkin Yönetmelik" yürürlüğe girmiştir. Organik ürünlerin üretimi, tüketimi ve denetlenmesine dair kanun tasarısı hükümetin acil eylem planı içerisinde almış ve 5262 sayılı "Organik Tarım Kanunu" 03.12.2004 tarihli ve 25659 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Bu kanun gereğince hazırlanan "Organik Tarımın Esasları ve Uygulamasına İlişkin Yönetmelik" 10.06.2005 tarihli ve 25841 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. (Dabbert ve diğerleri, 2007; 244) 2004 yılında Türkiye'de organik tarımın ve organik ürün sanayinin gelişmesine katkıda bulunmak amacıyla "Organik Ürün Üreticileri ve Sanayicileri Derneği" kurulmuştur. Aynı zamanda organik tarım eğitiminin gelişmesine yönelik olarak 2003 yılında Atatürk Üniversitesi Kelkit Aydın Doğan Meslek Yüksekokulu'na bağlı olarak "Organik Tarım Bölümü" kurulmuştur. Son yıllarda organik tarımsal ürünlerin pazarlanması konusunda yaşanan önemli bir gelişme de Türkiye'de ilk defa % 100 ekolojik halk pazarının İstanbul'da ve Antalya'da açılmış olmasıdır. Bu pazarların genişlettiği organik ürün üretim hacmi sayesinde süpermarketlerden doğal ürün dükkânlarına kadar birçok satış noktasında daha bol ve çeşitli organik ürün yer alınabilecektir. Türkiye'de organik ürünler ihracatını belirli bir disipline kavuşturmak ve altyapısını hazırlamak amacıyla 06.01.1996 tarih ve 22515 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan İhracat Yönetmeliği eki "Kayda Bağlı İhracat Listesi" nin 7.maddesi çerçevesinde organik ürünlerin ihracatı kayda bağlanmış ve Ege İhracatçılar Birliği

Genel Sekreterliği koordinat3r birlik olarak tayin edilmiştir. T3m 3r3nlerin ihracatında olduğu gibi organik 3r3nlerin ihracatında da veriler bu kuruluşta toplanmaktadır (şahin, 2002; 40).

2.2.1.4. T3rkiye’de Organik Tarım 3retimi

T3rkiye’de organik tarımın gelişmesi Avrupa 3lkelerinin tersine 3reticilerce tabandan değil alıcılarca tepeden aşağı doğru gelişmiştir. Kuru incir, kuru 3z3m ve kuru kayısı ile başlayan organik tarım 3r3nleri 3retimi; bitkisel 3r3nler, işlenmiş gıda 3r3nleri ve diğer tarım ve gıda 3r3nleri olarak sınıflandırabileceğimiz sekt3rel yelpazeye ulaşmıştır. İlk yıllarda sadece 8 3r3n organik olarak 3retilirken, 2001 yılında bu rakam 98’e ulaşmıştır (Koç ve Tarakçioğlu, 2005; 7). T3rkiye’de 3retilen organik 3r3n grupları dikkate alındığında, b3y3k b3l3m3n3n (%66) meyvelerden oluştuğu g3r3lmektedir. Daha detaylı olarak meyveler incelenirse, 3lkemizde organik olarak kuru ve kurutulmuş meyvelerin (3zellikle 3z3m, incir, kayısı ve fındık) 3retiminin 3nemli yeri olduğu g3r3lmektedir. Diğer 3nemli 3r3nler ise sırasıyla tarla bitkileri (%16) ve sebzelerdir (%9) (Taşbaşlı ve Zeytin, 2003; 118).

Tablo-7 Türkiye’de yıllara göre organik ürün ihracat değerleri

Yıllar	Miktar (adet)	İhracat Değeri
1998	8.616.687	19.370599
1999	12.049.949	24.563.892
2000	13.128.934	22.756.297
2001	17.556.280	27.242.407
2002	19.182.859	30.877.140
2003	21.083.351	36.932.995
2004	16.093.328	33.076.319
2005	9.319.328	26.230.259

www.tarim.gov.tr

İhracat yaptığımız bazı ülkeler hakkındaki bilgiler şu şekildedir:

Almanya dünyadaki en büyük organik gıda üreticilerinden ve organik gıda pazarlarından biridir. ABD’den sonra ikinci büyük pazardır. Almanya’da üretilen organik ürünlerin ana kalemleri tahıllar, süt ve ettir. Organik ürünler içerisinde et ve et ürünleri en küçük paya sahiptir. Yavaş gelişmesinde en önemli sebep yüksek maliyetlerdir. Almanya kendi olanaklarıyla yetiştiremediği organik ürünleri diğer AB ülkelerinden ve gelişmekte olan ülkelere temin etmektedir. Bu ürünler arasında tropikal meyveler (muz, avakado, ananas, mango) tahıllar (pirinç), hububat (darı), mevsim dışı meyve ve sebzeler (elma, armut), kuru meyve ve kabuklu kuruyemiş, baharat, şifalı otlar, tıbbi bitkiler, meyve suları ve konsantreleri, beyaz şarap, çekirdekler (ay çekirdeği, susam, kabak çekirdeği), bal, çay, kahve, kakao bulunmaktadır (Türköz, 2002; 95).

Tablo-8 Türkiye'nin Ekolojik Ürün İhracatı (M: Miktar: Ton, D: Değeri: 1000\$)

Ürünler	2004		2005		2006		2007	
	M	D	M	D	M	D	M	D
Fındık	847	5114	827	8324	772	4119	608	4542
Çam Fıstığı	34	665	57	1214	32	786	59	1942
Antep Fıstığı	25	198	28	262	20	202	30	389
Kuru Üzüm	3316	5258	1978	3152	1247	2226	1375	2618
Kuru İncir	1843	4396	1420	3665	636	1890	1077	5413
Kuru Kayısı	1646	5381	1045	3275	903	2368	1169	3897
Dondurulmuş Meyveler	930	1382	1130	1164	2592	4497	2354	5056
Dondurulmuş Sebzeler	489	415	299	282	579	484	58	60
Nohut	871	673	497	453	724	718	864	935
Mercimek	1508	1366	580	564	7	9	639	567
Domates Salçası	39	56	37	40	13	87	77	119
Kurutulmuş Elma	74	211	27	51	35	69	20	60
Toplam (Diğer Ürünlerle)	16093	33076	9319	26230	10374	28225	9347	29359

Kaynak: (Subaşı, 2008)

Türkiye’de Tarım Ve Köyişleri Bakanlığı 2006 yılı verilerine göre toplam 205 adet sertifikalı organik ürün üretilmektedir. Toplam 423 bin ton (tahmini) olarak bildirilen organik ürünleri, toplam 14500 üretici/işletme, 203 890 hektar üzerinde üretmektedir. Üreticilerin tamamına yakını organik tarım konusunda çalışan organizasyon kurumları ile sözleşmeli tarım yapmakta ve elde edilen organik ürünlerin önemli bir kısmı ihraç edilmektedir. Ülkemizdeki organik üreticilerin bölgelere göre dağılımı incelendiğinde, 4894 üretici ve %37 payla Ege Bölgesi’nin ilk sırada olduğu, bunu 2907 üretici %22 ile Karadeniz Bölgesi, 2021 üretici ve %16 ile Doğu Anadolu Bölgesi takip etmektedir. Bu bölgeleri İç Anadolu, Marmara ve Akdeniz Bölgeleri (1374, 746 ve 711 üretici) izlemiş, Güney Doğu Anadolu Bölgesi 373 üretici ve %3 ile en az organik üretici bulunan bölge olmuştur. Bölgelere göre organik üretim alanlarının dağılımı incelendiğinde en büyük üretim alanının 42609 ha organik üretim alanı ve %41 payla Ege Bölgesi’nde olduğu görülmektedir. Bunu 21692 ha alan ve %21 payla Güney Doğu Anadolu Bölgesi ve 17048 ha alan ve %17 payla Akdeniz Bölgesi takip etmektedir. Bu bölgeleri Doğu Anadolu, İç Anadolu ve Karadeniz Bölgeleri (7890, 6168 ve 5480 ha alan) izlemiş, Marmara Bölgesi 1861 ha alan ve %2 pay ile en küçük üretim alanına sahip bölge olmuştur (Er, 2009; 35).

Türkiye dünya pamuğunun yarısını sağlıyor ve fındık, meyveler, sebzeler, otlar ve birçok başka ürünün de baş sağlayıcısıdır. Türkiye’nin tarımsal arazisinin %0.6’sında 14.000 organik üretici tarım yapmaktadır ve üreticiler gelişmiş ticari iştiraklere girmişlerdir. Organik sektörde kooperatifler ve üretici grupları birçok küçük organik üreticiye pazara yönelik yol gösterip gelişmiştir (Aktar ve diğerleri, 2007; 64).

Tablo-9 Türkiye’de Ekolojik Tarımın Gelişim Süreci

Tablo 9’da organik tarımın yıllara göre gelişim sürecinde temel göstergeler verilmiştir.

Yıllar	Üretici Sayısı	Ürün Çeşitliliği	Ekolojik Tarım Alanı (Hektar)
1990	313	8	1037
1992	1780	23	6077
1994	1600	20	5196
1996	4035	37	15250
1997	7417	53	15906
1998	8199	67	24042
1999	12275	92	46523
2000	13187	95	59649
2001	15795	124	111324
2002	12428	150	89827
2003	13044	179	103190
2004	9314	174	162193
2005	9427	205	175073
2006	8854	210	162131
2007	10553	201	135360
2008	9384	260	141752

Kaynak: Subaşı, 2008, s.2 ve T.C Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı

Tablo-10 Türkiye'nin şu anki dünya pazarında şanslı olabileceği türler ve rakipleri

Organik ürünler	Üretici ülkeler	Şans durumu
Et-Süt-yumurta	AB ülkeleri, ABD, Arjantin, Yeni Zelanda, Türkiye	Süt
Bal	Meksika, Arjantin, Brezilya, Orta Amerika ülkeleri, Çin, Kolombiya, Türkiye , Zambiya	+++
Balık-su ürünleri	İrlanda, Norveç, ABD, Hollanda; İngiltere	+
Sebzeler	ABD, AB ülkeleri, İsrail, Güney Amerika ülkeleri, Mısır, Hindistan, Tunus, Türkiye	+++
Baklagiller	Arjantin, Brezilya, Mısır, Hindistan, Meksika, Peru, Türkiye , AB ülkeleri	+++
Baharat ve tıbbi bitkiler	Mısır, Hindistan, Güney ve Orta Amerika ülkeleri, Çin, Tunus, Türkiye , Afrika ülkeleri, AB ülkeleri (adaçayı, lavanta, maydanoz)	+++
Yaş meyveler	ABD, AB, İsrail, Avustralya, Güney Amerika ülkeleri	++
Kuru meyveler	Türkiye , ABD, Cezayir, Mısır, Arjantin, Tunus, Fas, Hindistan, Polonya, Macaristan	+++
Kabuklu meyveler	Türkiye (fındık) , ABD (badem), İtalya, İspanya (badem, fındık), Fransa (Ceviz), Arjantin, Hindistan, İsrail (yer fıstığı)	
Buğday	AB, ABD, Kanada, Avustralya, Arjantin, Çin, Mısır, Türkiye	+
Susam	Sudan, Türkiye	+++
Bitkisel yağlar	Arjantin, Bolivya, Çin	
Şeker ve şekerli mamuller	Güney Amerika ülkeleri, Hindistan (şeker kamışı), AB'de şeker pancarı başlangıç aşamasında	++

İşlenmiş sebze	ABD, AB, Macaristan, Türkiye	+++
Kurutulmuş sebze	Arjantin, Almanya, Macaristan, Hollanda	+++
Kurutulmuş meyve	Arjantin, ABD, AB, Türkiye	+++
Şarap	Fransa, Almanya, Yunanistan, Arjantin, Şili, ABD	+
Bira	AB ülkeleri, İsviçre	-

(Yanmaz, 2006; 8)

2.3.1.4.1. Türkiye'deki Organik Ürünlerin İç pazardaki Durumları

Tarımda üretimin sadece yurt dışı hedeflenerek planlanması, o üretim dalının geleceği açısından sakınca yaratmaktadır. Nitekim Dünya'daki gelişmeler izlendiğinde, gelişmiş ülkelerin hem üretici hem de ithalatçı, hem de ihracatçı ülke konumunda olduğu, buna karşılık gelişmekte olan ülkelerin ise ihracatçı konumunda oldukları dikkat çekmektedir (Babadoğan Tarakçıoğlu ve Koç, 2004).

Türkiye'de 2001 yılı itibariyle 18,385 adet organik çiftlik bulunmaktadır, ancak bu rakam toplam çiftliklerin %1'i bile değildir. Başka bir deyişle, organik yönetim altındaki topraklar 57,001 hektar ile tüm tarım alanları içinde %0,14'lük bir alan kapsamaktadır (Eraslan ve Şelli, 2006; 415).

Üretilen ürünlerin hemen hemen tamamının ihraç edildiği açısından değerlendirildiğinde, Türkiye'nin organik ürünlere yönelik iç piyasasının gelişmemiş olmasının başlıca nedenleri şu şekilde özetlenebilir:

- Türk tüketicilerinin organik ürünler hakkında bilgili ve bilinçli olmaması,
- Ürün çeşitliliğinin olmaması ve mevcut organik ürünlerin piyasa sunum şekillerinin yetersiz olması, (ambalajlama, paketleme, etiketleme gibi pazarlama konuları açısından)
- Türkiye'de ortalama gelir düzeyinin düşük olması,
- Organik ürünler ile geleneksel yollarla üretilen ürünler arasındaki fiyat farkının çok olması,

- Organik ürünlere sertifikasyon veren kurum ve kuruluşların Türk tüketiciler tarafından bilinmemesi/tanınmaması ve bunun sonucunda güven sorununun oluşması.

Türkiye’de organik üretimin durumu yukarıda verilen istatistiksel bilgilerden rahatlıkla anlaşılabilir. İç piyasanın gelişmemiş olması yani başka bir deyişle organik ürünlere olan talebin düşük olması kadar önemli bir nokta da arzın yani organik üretimin başka ülkelere kıyasla son derece geri olmasıdır (Eraslan ve Şelli, 2006; 415).

Ekolojik ürünler hakkında tüketicilerin çok fazla bilgi sahibi olmadığı ya da yeni bilgilendiği gözlenmektedir. Özellikle organik (ekolojik) tarım ürünlerinin geleneksel ürünlere kıyasla daha pahalı olmasından dolayı eğitim ve gelir seviyesi yüksek kesim tarafından talep edilmeye başlamaktadır. Bununla birlikte insanların eğitim ve gelir seviyesindeki artışla beraber doğal yaşama yönelmesi ve doğal ürünleri talep etmesiyle birlikte bu tür ürünlerin pazarında hareketlenme başlaması beklenmektedir (Kayhan, 2001: 27).

2.2.1.4.2 Doğu Anadolu Bölgesi Organik Ürün Üretim Durumu

Organik tarım üretiminin avantajlı olduğu ve istihdamının %70 oranında tarıma dayalı olması nedeniyle Doğu Anadolu Bölgesi organik tarım üretimi bakımından incelenmiştir. İstihdamı %70 oranında tarıma dayalı bulunan Doğu Anadolu Bölgesinin, çok düşük düzeylerde bulunan suni gübre ve pestisit kullanımı, çevreyi kirletecek büyük sanayi tesislerinin olmaması ve üretim çeşitliliği dikkate alındığında organik tarım açısından avantajlı olduğu görülmektedir. Bölgede hali hazırda organik tarım yapan işletmelerin sayısı 2000’in üzerinde bulunmaktadır. Bölgede, tahıllar, baklagiller, endüstri bitkileri, meyve, sebze, hayvancılık, arıcılık ve tıbbi ve aromatik bitkiler açısından önemli bir organik üretim potansiyeli bulunmaktadır (Eraslan ve Şelli, 2006; 757).

Doğu Anadolu Bölgesi 2003 yılı itibariyle organik tarım yapılan alan bakımından %7.6 ile Ege, Güney Doğu ve Akdeniz Bölgelerinden sonra 4. Sırada yer

almaktadır. Bölgede organik tarım yapılan alanlar il bazında incelendiğinde, üretimin özellikle Malatya'da yoğunlaştığı görülmektedir. Bunda da Malatya'nın kayısı üretim merkezi olmasının büyük etkisi vardır. Geleneksel ihraç ürünlerimizden kuru kayısının yurtdışından ilk ve en çok talep edilen organik ürünlerden olması ve ülkemizde kuru kayısı üretim merkezinin Malatya olması, burada organik tarımın daha erken başlamasına ve yayılmasına sebep olmuştur. Bununla beraber, bölgenin diğer kesimlerine organik tarım sistemi ancak son yıllarda tanınmaya ve yayılmaya başlamıştır. Özellikle yukarı Çoruh havzasında bulunan vadilerdeki mevcut bahçelerde geleneksel olarak herhangi bir gübre ve tarım ilacı kullanılmadan yapılan meyve yetiştiriciliği son yıllarda sertifikalandırılmış ve organik ürün olarak değerlendirilmeye başlanmıştır. Bölgenin coğrafik ve iklim yapısının çayır-mera ve yem yetiştiriciliğinin başlamasına ve üretim alanı ve miktarının artmasına sebep olmuştur (Eraslan ve Şelli, 2006; 747).

2.2.1.4.3. Türkiye'de Organik Ürün Pazarlanmasında Başlıca Avantajlar Ve Sınırlılıklar

Türkiye'nin organik tarımsal üretimin gelişmesine yönelik bir takım avantajları olmasına karşın, genelde bazı konularda da bir takım olumsuzlukların bulunduğu düşünülmekte olup bunlardan başlıcaları aşağıda özetlenmiştir (Sayın, 2002; 94).

Tablo-11 Türkiye'nin Organik Tarım Konusundaki Avantajları Ve Sınırlılıklar

Avantajlar	Sınırlılıklar
Organik ürünlerin iç pazara girişi çok yeni, ancak iyi bir başlangıcı vardır.	Türkiye'de organik üreticiler henüz iç pazara yoğunlaşmamaktadırlar.
Ürünlerin kalitesi yüksektir.	Yasal düzenlemeler AB'ne uyarlıdır. Ancak AB'de devamlı yeni düzenlemeler olup, izlenmesi kaçınılmazdır.
Kahve, çay ve diğer organik içecekler üretimi az olmasına karşın, Türkiye'nin rekabet etmesi gereken küçük bir alandır.	Ekonomik krizler sık yaşanmakta olup gelir büyümesi durmakta ve organik ürünler talebi olumsuz etkilenmektedir.
Türkiye genç nüfusa sahip olup gıda alanındaki yeni gelişmelere adaptasyonu daha kolaydır.	Türk pazarındaki organik ürünler çoğunlukla Türkiye'de üretilmektedir.
Dondurulmuş ve işlenmiş organik ürün sayısı az olup, çikolata, sakız, şeker gibi ürünler üretim, yok denecek düzeyde ve geliştirilmeye açıktır.	Türk tüketicisinin büyük çoğunluğu fiyat ve gelir duyarlıdır.

(Sayın,2002; 95)

2.2.1.4.4. Organik Tarımın İstihdam Yaratma Potansiyeli Üzerine Bir Değerlendirme

Ada halkı tarafından ekolojik ada olması hedeflenen Gökçeada, Türkiye'nin en büyük ve anakaradan en uzak adası özelliğine taşımaktadır. Ada halkı bugün tamamen organik olabilmek adına dışardan kimyasal girdiyi yasaklamak istiyor ve ekoturizm faaliyetlerini geliştirmeye çalışıyor. Adada organik zeytinyağı, organik bal, şaraplık ve sofralık üzüm, organik meyve sebze yetiştiriciliğine organik hayvancılık faaliyetlerine de başlanmış.

Bu faaliyetlerden doğan girişimin örneklerinden biri olan Gökçeada Birlik A.S. 1992 yılında 152 ortakla kurulmuş. Bu birlik içerisinde 120 sertifikalı zeytinyağı üreticisi yer almaktadır. Başka bir girişim olan Elta işletmesi de adada organik üretim yapmıyor olsaydı bu %30 daha az istihdam anlamına gelecekti. Elta'nın ihtiyaç duyduğu istihdam özellikle organik ilaçlama, budama, bakım gibi emek yoğun çalışmalar nedeniyle ortaya çıkmaktadır. Bir diğer işletme ise Etiş Ekolojik tarım ürünleri işletmesi 1999'da organik tarım çalışmalarına başlamış ve 600 dekar alanda faaliyet göstermiştir. Bağcılık tarımı yürüten işletme özellikle yabancı otlarla mekanik mücadelede yoğun olarak dönemsel tarım işçisi kullanıyor. Bu sayede %75 daha fazla kadın işçinin, ilaçlama ve budama alalarında ise %25 daha fazla erkek istihdamını sağlıyorlar (Aktar ve diğerleri, 2008; 34).

2.2.1.5. Destekler Ve Teşvikler

Çiftçilerimiz için düşük faizli selektif kredi verilmesine imkan sağlayan 25 Şubat 2004 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı ile, organik tarımsal ürünleri ve girdileri üreten müteşebbislere tarımsal kredilere uygulanan cari faiz oranından %60 indirimli olarak azami 3 yıl vadeli yatırım ve 1 yıl vadeli işletme kredisi kullanma imkanı sağlanmıştır. Bu kapsamda 31.12.2004 tarihi itibarı ile 116 müteşebbise toplam 3.413.000 YTL işletme ve yatırım kredisi kullandırılmıştır. Bir yıl süre ile çıkarılmış olan bu karar 18 Ocak 2005 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı ile bir yıl süre ile

uzatılmıştır. Bu Kararla 5 yıl vadeli yatırım ve 1,5 yıl vadeli işletme kredisi kullanma imkanı da sağlanmıştır. 13.05.2005 tarihi itibarı ile 59 müteşebbise toplam 1.390.000 YTL işletme ve yatırım kredisi kullandırılmıştır. Bu uygulamayla gerek organik tarımsal üretim yapacak gerekse organik girdi üretecek müteşebbisler de destekleme kapsamına alınmıştır.

(http://www.karamantarim.gov.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=309:turkiye-de-ve-dunyada-organik-tarim&catid=52:organik-tarim&Itemid=42)

Ayrıca, 30.04.2005 tarih ve 25801 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan "Bitkisel Üretimle İlişkili Olarak, Doğrudan Gelir Desteği Ödemesi Yapılmasına İlişkin Tebliğ" ile Organik tarım üreticilerine Doğrudan Gelir Desteğine ilave olarak dekara 3 YTL ek destek ödenmesi sağlanmıştır. Bu kapsamda 2005 yılı için 1.042 üretici 131.275 YTL, 2006 yılı için de 1.536 üretici 351.565 YTL ilave destekten yararlandırılmıştır. 16.02.2007 tarihli ve 26436 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Doğrudan Gelir Desteği Ödemesi Yapılmasına İlişkin Tebliğ (Tebliğ No:2007/14) çerçevesinde Çifti Kayıt sistemine dâhil olup, doğrudan gelir desteğinden faydalanacak olan çiftçilere, organik tarım yapılan araziler için dekar başına 5 YTL ilave destek ödemesi sağlanacaktır.

(<http://www.diabk.tarim.gov.tr/uzmanl%C4%B1k%20tezi%20se%C3%A7il.pdf>)

AB ülkelerinde, organik tarıma sağlanan destekler kırsal kalkınma ve çevre korumaya yönelik programlar kapsamında sağlanmakta iken, bu desteğin ülkemizde yalnızca doğrudan gelir desteği içinde yer alan bir kalem olması Türk üreticilerini, Avrupalı üreticiler karşısında geride bırakmaktadır.

(<http://www.diabk.tarim.gov.tr/uzmanl%C4%B1k%20tezi%20se%C3%A7il.pdf>)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

2. EKOLOJİK TARIM TURİZMİNİN ORTAYA ÇIKIŞI

3.1. KİTLE TURİZMİ

Yirminci yüzyılın ilk yarısında başlayan ve turizm sektöründe bir başlangıç olarak kabul edilen kitle turizmi, 1960'lardan sonra işçi ve orta gelir sınıfı insanların öncülük ettiği bir turizm türü olmuştur. Endüstri devrimiyle gelir düzeyindeki ve boş zamanlardaki artış ile özellikle hava taşımacılığının toplum kullanımına sunulması, kitlelerin seyahat etmesine, maliyetlerin azalmasına olanak tanımış ve kitle turizmi kendine özgü bir organizasyon ve pazar oluşturmuştur.

50 yıldan az bir süredir pek çok ülke tarafından benimsenen kitle turizminde ön görüleri yeterli yapılamaması sonucu; ekonomi ve ekoloji olumsuz etkilenmiş, kişisel yararlar kamu yararının önüne geçmiş ve kısa süreli avantajlar geleceği olumsuz etkilemiştir
(http://www.megaron.yildiz.edu.tr/yonetim/dosyalar/0202_01KISAovali.pdf)

3.1.1. Kitle Turizminin Doğal Çevre Üzerindeki Etkileri

Kitle turizmi yaygın karakteri, yoğun yapılaşması, ağır alt yapı hizmetleri, büyük ölçekli tüketim eylemi ve atıkları sebebiyle çevrenin taşıma kapasitelerini zorlayan ve zaman zaman aşan, doğal çevre üzerindeki olumsuz etkileri çoğunlukta olan bir turizm hareketi olmuştur. İyi planlanamaması ya da planlamaya cevap verebilecek nitelikli alt ve üst yapı yanında, pazar ve eğitimli iş gücü sağlanamaması da çevre sorunlarının boyutunu arttırmaktadır. Makro ölçekli planlamaya bağlı arazi kullanım kararlarındaki yanlışlık ve yoğun yapılaşma sebebiyle, hassas ekolojik alanlar olan deniz, göl, gölet ve nehir kıyıları ile orman ve tarım alanlarının kitle turizmine açılması, bu alanlarda yaşayan flora ve fauna üzerinde olumsuz etkiler kayıpları

oluşmakta, üreme alanları yitirilmekte veya küçülmekte, dolayısıyla bu mekânlar üzerinde ciddi çevresel kayıplar oluşmaktadır.

(http://www.megaron.yildiz.edu.tr/yonetim/dosyalar/0202_01KISAovali.pdf)

Türkiye’de ise, kitlesel turizm faaliyetlerinin son yıllarda popülaritesi giderek azalsa da, “deniz-güneş-kum” ağırlıklı olarak gerçekleşmektedir.1980’li yılların sonlarına kadar yapılan düzenlemeler, verilen teşvikler de hep bu yönde olmuştur. Özellikle, teşvikler nedeniyle hızla gerçekleşen ve sürdürülebilirliğin gözetilmediği plansız yapılaşma ve aşırı yoğunluk, denizlerin ve çevrenin kirlenmesine, tarihi ve kültürel yapıların zarar görmesine yol açmıştır. Uzun yıllar boyunca talebe göre ve özellikle çok uluslu ve güçlü yabancı tur operatörlerinin baskısıyla ülkemizde çoğunlukla kitle turizmine yönelik ürünler sunulmuştur (Sül. Dem.Üni. İ. İ.B. F.D. 2009; 160).

3.2. ALTERNATİF TURİZM

Alternatif turizm, kitlesel klasik turizme alternatif olarak gelişen turizm türlerini ele alan bir kavramdır. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından alternatif turizm; “sosyal ve ekolojik uyuma, yerel ve yabancı girişimcilerin işbirliğine ve gelişmede yerli malzeme kullanılmasına öncelik verme amacını güden bir turizm çeşididir” şeklinde tanımlanmaktadır (Hacıoğlu ve Avcıkurt, 2008; 8).

3.2.1. Alternatif Turizm Çeşitleri

Gelişmekte olan ülkelerin turizm pazarından aldıkları payı artırmaları ancak sundukları turizm

hizmetlerini ve ürünlerini çeşitlendirmeleri ile mümkün olmaktadır. Turizm hizmet ve ürünlerinin çeşitlendirilmesinden kasıt alternatif turizm faaliyetlerinin geliştirilmesinin sağlanmasıdır. Alternatif turizm faaliyetlerini geliştiren ülkeler rakipleri karşısında güçlü olabilmektedir. Alternatif turizm faaliyetleri şunlardır;

- Kongre turizmi
- Golf turizmi
- Spor turizmi
- Macera turizmi
- Kültür turizmi
- Eko turizm
- Termal turizm
- Gençlik turizmi

3.3. SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM KAVRAMI

Sürdürülebilir turizm, her aşamasında toplumsal sorumluluk, ekonomik verimlilik ve ekolojik duyarlılığı içermektedir. Bu bağlamda yumuşak turizm, ekolojik turizm, doğa turizmi, kırsal turizm gibi çeşitli tanımlamalar kullanılmaktadır. Sürdürülebilir turizm anlayışını daha iyi kavrayabilmek ve doğayla uyum içinde bir turizm gelişimini başarmak için eğilimler, sorumluluklar, gelecek bağlamında 10 ilke belirlenmiştir.

- Harekete geçmek için ihtiyaçları tanımak,
- Zayıf elemanları, yerleri, toplulukları desteklemek,
- Kurallı bir şekilde gelişmenin amaçlarını oluşturmak,
- Alan ve varlık üzerindeki kontrolü yapmak, alanın gelişimi ve alanın sahibine karşı aktif bir politika izlemek,

- Malzeme politikasını oluşturmak,
- Doğayı korumak,
- Tarım ve ormanlık alanların kullanımını güçlendirmek
- Ekonomik aktivitelerin düzenini genişletmek,
- Yerel mimariyi, gelenekler ile kültür ve folklor mirasını korumaya yardım etmek,
- Turizm pazarlamasını, promosyonunu ortaya koymak

(http://itudergi.itu.edu.tr/index.php/itudergisi_a/article/viewFile/935/861)

3.3.1. Eko Turizmin Tanımı

Eko turizm nispeten yeni bir kavramdır. Politik nedenler veya bireysel yaklaşımlarla turizm hareketlerine katılırken çevreyi, kültürü korumayı esas alan bir reaksiyon olarak ilk defa Avustralya'da, Yeni Zelanda'da ve Amerika Birleşik Devletleri'nde 1970'li yıllarda geniş olarak ortaya atılmıştır. Eadington ve Smith (1992) eko turizmi, yerel değerlere saygılı olarak ve onları koruyarak kaynakları turistlerin hizmetine sokmak olarak değerlendirmektedirler. Başka bir ifade ile, yerel değer ve normları dikkate alan, küçük ölçekli, yavaş bir gelişme trendi gösteren ve yerel emek ve sermayeyi iyi bir şekilde kullanmaktır. (<http://www.ttefdergi.gazi.edu.tr/makaleler/2002/Sayi2/183-195.pdf>)

.Eko turizmin dikkat çekici tanımlarından birini yapan Doğa İçin Dünya Fonu (WWF) eko turizmi, vahşi doğa çevresinde doğal çevreye en az etkide bulunan ve bu arada yerel topluluklara ekonomik fayda sağlayan turizm türü olarak tanımlıyor. Eko turizmin karakteristikleri şöyle sıralanabilir;

- Doğa temelli olması (ziyaretçiler doğal alanlardaki doğal ve geleneksel kültür unsurlarını gözlemliyor ve anlamaya çalışıyorlar)
- Bio çeşitliliğin korunmasına katkıda bulunması
- Yerel toplumların refahını desteklemesi
- Olumsuz çevresel ve sosyo kültürel etkilerin minimuma indirgenmesi için aktivitelerini hem turistler hem de yerel halkın sorumluluğunda düzenlemesi

- Yenilenemez kaynakların minimum kullanımını gerektirmesi
- Yerel mülkiyetin ve yerel topluma dönük istihdam imkanlarının üretilmesini öngörmesi

(http://212.58.9.205/dosya/1023/02nieko_1023_1889046.pdf)

1990'ların başlarında konuşılmaya başlanan ekolojik turizm olgusu kavramsal olarak incelendiğinde, kültürel etkileşim ağırlıklı olması, yerel girişimciyi desteklemesi, geleneksel yaşam tarzını bir arz ögesi olarak kabul etmesi gibi geleceğe yönelik olumlu sosyo-kültürel hedefler içerdiği görülmektedir. Bu yapısından dolayı turizmin olumsuz etkilerini en aza indirgeyeceği düşünülmektedir. (http://www.megaron.yildiz.edu.tr/yonetim/dosyalar/0202_01_KISAovali.pdf)

3.3.2. Ekolojik Turizme Yöneliş

1980'lerin sonunda kitle turizminde yaygınlaşmış olan tatil anlayışı “deniz, kum, güneş” idi. Değişen ve gelişen dünya ile beraber zaman içerisinde turist profili ve taleplerinin de değiştiği gözlemlendi. Doğal kaynaklara karşı saygılı ve çevre duyarlılığı yüksek olan turistlerin talepleri de alternatif bir turizm türü olan ekolojik turizmin yaygınlaşmasını hızlandırmıştır. Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde görülen doğal kaynakların sanki sınırsızmış gibi kullanılması, ekonomik faydasından ötürü doğal dengeye zarar verilip, kültürel kirlilik yaratılması kitle turizminin zararlı etkilerine dikkat çekmiştir.

Kitle turizmine bir tepki olarak gelişen ekolojik turizm çevresel, sosyal ve ekonomik ilişkiler bütünü olarak değerlendirilmektedir. Temelinde ekolojik sistem dengelerini korumaya yönelik, doğa-insan-çevre ve turizm faaliyetleri arasındaki etkileşimleri yararlı kılmayı amaçlayan, devinimsel etkiyi en azda tutmaya çalışan, ılımlı şekilde ekonomik gelişmeyi destekleyen, yerel girişimci ağırlıklı, çevreye, sosyo-kültürel yapıya duyarlı, uzun vadede kademeli olarak gerçekleştirilebilecek, küçük ölçekli bir turizm türü olarak nitelenebilir. (http://www.megaron.yildiz.edu.tr/yonetim/dosyalar/0202_01_KISAovali.pdf)

Türk turizminin günümüze kadar çözemediği sorunlardan biri de mevsimlik yoğunlaşmadır. Turistik arzın düşük sezonda da yeterli taleple karşılaşabilmesi için, sezon dışı alternatif turizm faaliyetlerinin artırılarak turizm sezonunun uzatılması, tüm yıla yayılması sağlanmalıdır (Sül. Dem.Üni. İ. İ.B. F.D. 2009; 162).

Kitle turizmindeki 2 aylık turist patlaması yerine, yılın 12 ayını turizm faaliyetiyle canlı tutacak, doğaya dost, kırsal kalkınma için önemli bir fırsat olan ekolojik turizmi, ekolojik tarım turizmiyle desteklemede tarım çiftliklerine önemli pay düşmektedir.

3.3.2.1. Tarım Çiftlikleri

Çiftlik turizmi insanların sürekli yaşadıkları, çalıştıkları ve her zamanki sosyal temel ihtiyaçlarını karşıladıkları yerlerin dışında, faaliyette olan bir çiftliğe gelerek gününbirlik veya daha uzun süreli konaklamalarla bu çiftlikteki tarımsal faaliyetlere katılmalarıyla oluşan bir turizm türüdür. Çiftlik turizminin yapıldığı çiftliklerde asıl amaç; tarımsal faaliyetler yapmak, hayvancılık ve üretilen tarımsal ürünlerin satılmasıdır. Aynı zamanda bu çiftlikler turizm aktivitelerini de faaliyetlerine dahil ederek sanayileşmiş şehirlerde-ülkelerde yaşayan insanlara rahatlama, doğayla baş başa olma imkanı sağlamaktadır. Çiftliklerde ziyaretçilere konaklama, yeme-içme imkânları ve bir takım açık hava aktiviteleri sunulmaktadır (Yılmaz, 2008; 111). Dünyada; Avusturya, İngiltere, Almanya, Kuzey Amerika ve Yeni Zelanda da yapılan çiftlik turizmi uygulamaları son zamanlarda ülkemizde de turizm arzı içinde yerini almaya başlamıştır. Özellikle Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneğinin 2004 yılında hayata geçirdiği Tarım Turizm Bilgi ve Tecrübe Takası (TaTuTa) projesi ile ülke genelindeki 34 noktada 72 çiftlik, çiftlik turizmi hizmeti vermeye başlamıştır. Proje ekolojik tarım yapan çiftçileri turizm faaliyetleriyle daha aktif hale getirerek maddi ve manevi anlamda desteklemeyi amaçlamaktadır (Yılmaz 2008; 132). Organik tarım çok fonksiyonlu, çevre ve insan

sağlığının korunmasında olduğu gibi kırsal kalkınma için de etkili bir araç olarak değerlendirilmektedir (Aktar ve diğerleri,2007; 64).

ABD, Avusturya, İsviçre ve İngiltere gibi gelişmiş ülkelerde yaygın olmakla birlikte; Türkiye’de yeni yeni telaffuz edilmeye başlanan alternatif turizmin orman içi ve çevresi köylerde uygulamaya konulması, bu yerlerin sosyo-kültürel, ekonomik ve çevresel yönden gelişmesine katkı sağlayacağı bir gerçektir. (<http://www.orkoop.org.tr/uploads/files/12.doc>)

Türkiye’de faaliyet göstermekte olan çiftlikler genellikle asıl iş organik tarım veya ekolojik tarım diye adlandırılan doğa dostu bir üretim gerçekleştiren küçük ölçekli çiftliklerdir. Ayrıca bu tür çiftlikler, yörenin kırsal ve geleneksel dokusunu kaybetmemiş, gelenek ve göreneklerini sürdüren ve yaşamsal değerlerini bir sonraki nesle aktarabilecek olan çiftliklerdir (Yılmaz, 2008; 131).

3.3.2.1.1. TATUTA Projesi

TaTuTa, ekolojik tarım çiftliklerinde, turizm ve bilgi, is gücü, tecrübe takası anlamına gelmektedir. TaTuTa, açıkça görüldüğü üzere, insan doğa ve kültürün korunması ve ön plana çıkarılmasını sağlayan bir ekolojik turizm biçimidir. TaTuTa projesiyle ziyaretçiler, yerel halka ve yerele mali katkı getirir. Amacı şöyledir: Ekolojik kırsal turizm, doğayı koruma, kırsal kalkınma ve ek gelir kaynağı sağlamak. İnce bir nokta olarak, turizm ana motivasyon kaynağı olduğunda, kültür ve doğa geri planda kalmaktadır. TaTuTa projesi; bazı organik üreticiler, bu ürünlerin tüccarları, danışmanlar, devlet enstitüleri ve yerel otoriteler tarafından desteklenmektedir. Projenin önemli getirileri kısaca şu şekildedir: Sosyal etkileşim, doğayla uyumlu yaşam biçimleri ve doğanın korunması için eğitim ve bilinç oluşturma, ek gelir, alternatif pazar sağlamak. Bu proje son birkaç yılda o kadar hızlı büyümüştür ki, artık rezervasyon isleri, Genç Tur seyahat acentasına verilmiştir (Aktar ve diğerleri, 2007).

3.3.2.1.1.2 TATUTA iftliklerinin Sağladığı Olanaklar

Türkiye'nin farklı bölgelerinde yer alan 70 ekolojik çiftlikten birini seçebilirsiniz. TaTuTa'ya gönüllü olmak için herhangi bir engel bulunmamaktadır. Gönüllülere konaklama, kahvaltı, öğlen ve akşam yemekleri, internet bağlantısı, sosyal ve kültürel etkinliklere katılım olanakları sunulmaktadır. Organik tarım hakkında bilgisini geliştirme ve kırsal kültür üzerine deneyim kazanma imkânına sahip olmayı düşünenlere önemli imkanlar sunulmaktadır. Organik tarıma ilgi duyan, 18 ve üstü yaştaki herkes gönüllü olarak çalışabilmektedir. Gönüllü olarak haftada 30 saat çiftlik işlerinde çalışılması gerekmektedir. Bahçe ve atölyelerin yanı sıra, gerekli durumlarda ve konuk yoğunluğuna göre mutfakta da gönüllülerin yardımına ihtiyaç duyulabilmekte ve gönüllülerin bu alanlarda da çalışmasına olanak sağlanmaktadır. (<http://isarder.org/tr/2010cilt2no4/c33.pdf>)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.YÖNTEM

4.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada ekolojik tarım çiftliklerinin bağlı oldukları merkezden elde edilen raporlar ve merkezin aracılık ettiği uygulamalar ile eğitim kurumları ve hizmet sektöründen ilgililerin görüşleri alındığından hem nicel hem de nitel bir çalışma olup karışık (mixed) modele göre (Creswell, 2003) desenlenmiştir. Araştırmada her iki yöntemi kullanmanın amacı, nitel ve nicel araştırmaların avantajlarını artırıp dezavantajlarını azaltmaktır (Johnson ve Onwuegbuzie, 2004; Yıldırım ve Şimşek, 2005).

Araştırmada Hatay'ın Antakya merkez ilçesindeki 4-5 yıldızlı ve butik otel sahibi yetkililerinin görüşleri alınmıştır. Antakya merkez ilçesinin seçilmesinin sebebi ise, Antakya'nın yöresel yemeklerinin Türkiye çapında tanınır olmasıdır. Bu bağlamda, servis edilen yöresel yemeklerin yapımında kullanılan gıdaların organik olmasıyla, Antakya'daki restoran ve otellere olan talebi etkileyip etkilemediğini saptamaktır. Ayrıca, ilçede organik gıda bilinci de saptanmaya çalışılmıştır.

4.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu eğitim kurumlarından 14 eğitimci ve hizmet sektöründen 16 işletme oluşturmaktadır. Anketin eğitim kurumu olarak gruplandırılmış bölümü Bilkent Üniversitesi ve Atılım Üniversitesi turizm ve otel işletmeciliği eğitimcilerinden meydana gelmektedir. Hizmet sektörü çalışanları olarak ise, 4-5 yıldızlı ve butik otel sahipleri ile restoran sahipleri belirlenmiştir. Eğitim kurumundan ankete katılan eğitimcilerin demografik özellikleri sırasıyla; Cinsiyet: 9 erkek, 5 kadın; yaş : 7 kişi 36-45 yaş aralığında, 5 kişi, 46-55 yaş aralığında, 2 kişi 56 yaş ve üzerindedir. Medeni durum: 9 evli, 5 bekar; eğitim

durumu: 5 doktora, 8 yüksek lisans, 1 lisans; aylık gelir: 3 kişi 4000 TL ve üzerinde, 11 kişi 2500-4000TL arasında aylık gelire sahiptir.

Hizmet sektöründeki kişilerin demografik özellikleri sırasıyla: Cinsiyet: 10 erkek, 6 kadın; yaş: 4 kişi 26-35 yaş aralığında, 4 kişi 36-45 yaş aralığında, 8 kişi 46-55 yaş aralığındadır. Medeni durum: 13 evli, 3 bekar; eğitim durumu: 12 lise, 2 lisans, 2 yüksek lisans; aylık gelir: 9 kişi 1000-2500TL arasında, 4 kişi 2500-4000TL arasında, 3 kişi 4000TL ve üzerinde aylık gelire sahiptir.

4.3. Veri Toplama Aracı

Araştırma kapsamında veri toplama araçları, görüşme, anket ve doküman analizidir. Araştırmada öncelikli olarak analiz birimi olan Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği'ne bağlı olarak yürütülen TATUTA ile ilgili derinlemesine literatür taraması yapılmıştır. Broşür, dergi, televizyon yayınları, kataloglar, internet sayfaları taranarak detaylı bir inceleme yapılmıştır.

Dökümanlar:

- 21 sorudan oluşan ve Türkiye'de organik gıda tüketici bilincini ölçmek ve turizm gelirine katkısı olup olmadığını saptamak amacıyla oluşturulan anket.
- TATUTA ekolojik çiftlik verileri
- TATUTA konuk ve gönüllü başvuru formları
- TATUTA hakkındaki basındaki açıklamalar

Döküman analizi sonucunda elde edilen bilgiler doğrultusunda mülakat için yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmış analiz biriminin başındaki Zafer Yılmaz'la görüşülmüştür.

Yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan sorular:

- 1- Ziyaretçilerin çiftliklerden beklentileri nelerdir?
- 2- Çiftliklerin problemleri nelerdir?
- 3- Derneğin karşı karşıya kaldığı güçlükler nelerdir?

4- Ekolojik çiftlikler ülke ekonomisine katkı sağlayabilir mi?

4.4. Verilerin Toplanması Ve Analiz

Hizmet sektörü ve eğitim kurumundan oluşan iki ayrı gruba anket uygulanmıştır. Anket eğitim kurumlarına elektronik posta aracılığıyla ulaştırılmış ve geri dönüşü sağlanmıştır. Hizmet sektörüne ise anket soruları elden verilmiştir. Bu bağlamda araştırma verileri SPSS 11.5 ortamında değerlendirilmiş olup, frekans dağılımları verilerek yorumlanmıştır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5.BULGULAR

5.1. Buğday Derneği Ve Buğday Ekolojik Pazarlarından Derlenen Bilgilere İlişkin Bulgular

5.1.1 TaTuTa Yıllara Göre Veriler

Yıllara göre kayıtlar şu şekildedir:

Yıllar	Konuk sayısı	Gönüllü sayısı	Toplam ziyaretçi sayısı
2006	21	55	76
2007	23	91	114
2008	23	96	119
2009	23	127	150
2010	39	188	227

Verilere göre, 5 yılda toplam 686 ziyaretçi ekolojik çiftliklerde konaklamıştır.

Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği'nin Genç-Tur ortaklığı ile Türkiye'nin farklı bölgelerinden 70 ekolojik çiftlikte yürüttüğü TaTuTa Ekolojik Çiftlik Ziyaretleri projesine bu yıl (2011) yurt dışından katılan konukların sayısı Türkiye'den katılanların sayısını geçti.

WWOOF'un (Willing Workers of Organic Farms-Ekolojik Çiftliklerde Gönüllüler Örgütü) Türkiye'deki temsilcisi olan Buğday'ın 2004'te başlattığı TaTuTa projesine

dahil olan çiftliklerde, çoğunlukla gönüllü çalışmak üzere Türkiye'ye gelen 42 yabancı uyruklu konuğun yüzde 40'ı Amerika Birleşik Devletleri'nden... Onları Almanya, Fransa ve Kanada'dan gelen gönüllüler izledi. TaTuTa çiftliklerinde ağaç budamadan hayvan bakımına, salça yapımından ürün toplamaya ve çapa yapmaya kadar çiftlikte ihtiyaç duyulan pek çok işi gönüllü olarak yapan ziyaretçiler aynı zamanda Türk geleneksel kültürünü de yakından tanıma olanağı buldular. Türkiye'den 38 gönüllü ve konuğun ziyaret ettiği TaTuTa çiftliklerine gelen konuklar arasında Güney Kore, İsveç, Avusturya, Yunanistan gibi ülkelerden gençler de bulunuyor.2004-2006 yılları arasında Küresel Çevre Fonu, Küçük Destek Programı (SGP) desteğiyle yürütülen ve ekolojik tarım yapan çiftçinin desteklenmesi ile birlikte kentli tüketici ile kırsalda yaşayanlar arasında kültür alışverişini amaçlayan TaTuTa projesi en çok 25 yaşın altındaki yaş grubunun ilgisini çekiyor. Onu 27-47 arası yaş grubu izliyor.(http://www.bugday.org/portal/haber_detay.php?hid=1698)

5.1.2. TATUTA hakkında basındaki haberler

Ahşılmışın dışında bir tatil yapmak isteyenler ekolojik çiftlik ziyaretleri ile Türkiye'nin 32 noktasındaki çiftliklerden birinde erik topluyor, toprak çapalıyor, süt sağıyor. İş yapmak istemeyenler ise çiftlik evlerinde konaklayıp doğal hayata tanık oluyor.Sofrada yediği ürünlerin üretiminden bihaber olanlar ekolojik çiftlik ziyaretleri ile gönüllü çalışarak veya belirli bir para ödeyerek konuk olduğu çiftlikte tarıma ufak da olsa bir katkı sağlıyor. Bu çiftlikler misafirlerini gönüllü ya da konuk olarak kabul ediyor. Gönüllü olmayı tercih ederseniz herhangi bir ücret ödemiyorsunuz ancak günlük çiftlik işlerini koşulsuz olarak yapmak zorunda kalıyorsunuz. Toprak çapalama, süt sağma, erik toplama gibi işleri belirlenen saatlerde yapıyorsunuz. Konuksanız iş yapıp yapmamak size kalmış. Ama konaklama ve yemek için kişi başı en az 25 YTL ödüyorsunuz. Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği tarafından yürütülen bu etkinliğe katılanların çoğu büyük şehirlerde yaşayan ve iş yaşamının stresinden kaçmak isteyenler. TaTuTa'ya 69 çiftlik kayıtlı. Türkiye temsilciliğini Buğday'ın yaptığı Ekolojik

Çiftliklerde Gönüllüler Örgütü (WWOOF) kanalıyla da yabancı ülkelerden de pek çok kişi bu çiftliklerde gönüllü olarak çalışmaya geliyor.

Milliyet Gazetesi haberine göre derlenen TaTuTa Çiftliklerinde ekolojik tarım turizmi yapma imkanı bulmuş olan ziyaretçilerin düşüncelerine aşağıda yer verilmiştir:

"Turşu kurmayı ve salça yapmayı öğrendim" Oya Ayman (Gazeteci)

Afyon Basmakçı'daki Ersöz ailesi çiftliğine iki gün konuk oldum. Tarlada çalışmadım ama ürün topladım. Sultan Ersöz'den turşu kurmayı ve salça yapmayı öğrendim. Ekolojik ürünler hakkında bilgi aldım. Bunların dışında farklı bir tatil de yapmış oldum. Birlikte Acıgöl'de piknik yaptık. Flamingoları izledik. Tarihi yapıları gezdik. Yerel yaşamı orada yaşayanlardan dinledim. Soframa gelen yemeğin nasıl yetiştirildiğini görmek o insanlara daha çok saygı duymama neden oldu. Bu tatil kent yaşamındaki farkındalığımı artırdı.

"Hayatımda bir değişiklik yapmak için bu çiftliğe geldim" Haşim Atası (Pazarlama uzmanı)

Uzun yıllar yurtdışında yaşadıkdan sonra Türkiye'ye döndüm ve İstanbul'da hiç arkadaşım olmadığı için çok sıkıldım. Bu organizasyonu duyunca hayatımda bir değişiklik olur diye düşündüm. Bu çiftlikten sonra iki ay da Çanakkale'deki bir çiftlikte gönüllü olarak çalışacağım. Gün içinde otları temizliyorum, organik gübre kullanımını öğreniyorum, sebze ve meyve bakımı yapıyorum. Burada kafamı dinliyorum.

"Doğudaki çiftlikler kadın konuk kabul ediyor, evlerinde yabancı erkek istemiyor"
Hilal Caber TATUTA proje yürütücüsü:

Çiftlik sayısı yakında 150 olacak. Projeye ekolojik yaşam felsefesini tarımdan evinin mimarisine kadar uygulayan çiftlikleri seçiyoruz. Şu an gelen rezervasyonlara yetişemiyorum. 1.5 yıl içinde TaTuTa'dan 200 kişi yararlandı. Ayrıca 50 kadar da yabancı gönüllü katıldı. Öğrenciler, her meslek kolundan insan ve "bir işim yok gideyim de çiftçiye yardım edeyim" diyenler tercih ediyor. Konuk ve gönüllü olarak gitmek isteyenlerin sayısı birbirine çok yakın. Gönüllünün yapacağı işlerin ağır veya hafif olması çiftçinin vicdanına kalmış. Kimi tüm gün çalıştırıyor, kimi de "hadi denize git artık" diyor. Yaş aralığı çok geniş. Geçen hafta ekolojik tarımı merak eden 80 yaşın üzerindeki bir kadın bile konuk olmak için başvurdu. 15-20 kişilik gruplar da katılıyor. Gelecek hafta bir yoga grubu konuk olarak gelecekleri çiftlikte toplantılarını yapacaklar. Ekolojik tarımı yerinde inceleyecekler. En çok Akdeniz, Ege ve Karadeniz'deki çiftliklere rağbet var. Doğu'daki çiftliklerin sahipleri genelde kadın konuk kabul ediyorlar. Çünkü evlerinde yabancı bir erkek istemiyorlar.(<http://www.milliyet.com.tr/2005/07/31/cumartesi/axcum02.html>)

Ekolojik tarım; insan ihtiyaçlarını karşılamak için doğa kurallarına, ekolojik bütünün işleyişine uygun, doğaya ve insana zarar vermeyen yöntemler kullanılarak yapılan üretim şekli. Ekolojik tarımda üretim hatta tüketimin bütün aşamaları yöntem, girdi, sosyal-etik değerler, doğal döngülerin sürdürülebilirliği gözetilerek, üretim ya da tüketim aşındaki her bireyin bu konudaki farkındalığı ile gerçekleşmek durumunda. Bu farkındalığı yaratmak için Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği, bu yılın mayıs ayında 'Türkiye'deki Ekolojik Tarım Çiftliklerinde Tarım Turizmi ve Bilgi ve İşgücü Takası Projesi'ni başlattı. Deneme dönemi başlayan ziyaret programında şu anda 12 yöre ve 25 çiftlik var. Birleşmiş Milletler Gef Küçük Destek Programı tarafından desteklenen proje, ekolojik yaşam hareketinin içerisindeki gruplar ve bireyler arasındaki iletişimi güçlendirmesi ve ekolojik üretimin öncelikle kırsal nüfus için doğal döngülerle dost, sürekli bir yaşamsal kaynak oluşturması yönünde sağlıklı örneklerin oluşturulması için kapılar aralıyor. Şehirde yaşayan insanların ekolojik çiftliklerdeki

yaşamı deneyimleyerek, ekolojik yaşam ile ilgili sorumluklarını içselleştirmesi amaçlanıyor Böylece günlük yaşamda daha fazla uygulamaya sokulması, tüketici ve üretici faaliyetlerinde ilkelden ekolojik yöntem, deneyim ve bilgi paylaşımı sağlanıyor. Projenin en önemli çıktularından biri ise doğa dostu üretim ve tüketim modellerinin desteklenmesi yoluyla, toprak, hava su kalitesinin, biyolojik çeşitliliğin, iklimlerin ve diğer doğal döngülerin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesine katkı. Bu çiftliklere ziyaretçi olarak katılabilmenin ön koşulu derneğe üye olmak. Daha sonra bir seçim yapıyorsunuz: Konuk mu olacaksınız, yoksa gönüllü mü? Eğer konuk olacaksanız belli bir katkı karşılığı seçtiğiniz ailenin sizin için hazırladığı yerde kalıyor, onlarla yiyip içiyor, ailenizle dinleniyorsunuz. Gönüllü olmak için de bilginizi ya da iş gücünüzü veriyorsunuz onlar da size yatacak yer ve yiyecek sağlıyorlar.(<http://www.kesfetmekicinbak.com/category/detay.aspx?haberid=1733&AspxAutoDetectCookieSupport=1>)

5.1.3. Buğday Ekolojik Pazarları Hakkında Basındaki Haberler

Pazar müdavimleri orta ve yüksek gelirli, eğitim ve kültür seviyesi yüksek, sağlıklı yaşam ve ekoloji bilinci olan duyarlı ve seçici kişilerden oluşuyor. Katılımcı profili üretici ağırlıklı olan pazarda bugün de üretici sayısı, temsilci sayısının 2,4 katı. Pazar sadece buraya gelenlerin değil, aynı zamanda İstanbul'un değişik noktalarına ürün pazarlayan firmaların da tedarik kanalı oluyor. Böylece çok daha fazla insanın ekolojik ürünlere ulaşmasına katkıda bulunuyor. Türkiye'de ekolojik ürün üretim ve kullanımını adil, sürdürülebilir ve güvenilir bir alışveriş modeli aracılığıyla yaygınlaştırmak amacıyla ilki Şişli Belediyesi ortaklığı ile kurulan %100 Ekolojik Pazarın ardından diğerleri geldi. 2008'de Antalya ve Samsun pazarları açıldı. Bugünlerde Antalya pazarının ise Muratpaşa ilçesine taşınması planlanırken, İstanbul'un ikinci pazarı da 20 Aralık'tan itibaren pazar günleri Kartal'da açılıyor.

Samsun pazarı da Gazi Belediyesi'nden Atakum Belediyesi'ne taşındı ve 2,5 ay önce yeni yerinde Buğday Derneği denetiminde ve %100 Ekolojik Pazar standartlarıyla

hizmete başladı. Samsun'da bine yakın üretici organik tarıma geçti. %100 Ekolojik Pazar'ın ardından Bursa Nilüfer ve Ankara Çankaya Belediyeleri de kendi organik pazarlarını açtı. Pazarın ikinci yılında Dr. Ali Kamışlı, Eskişehir'de "Bir zamanlar komşulara, Eskişehirli'ye ekolojik ürünü anlatmaya çalışırken, şimdi aranır olduk" diyerek projenin nasıl bir zincirleme etki yarattığını gözler önüne seriyor. Kirazlı köyünde, ekolojik ürün üreticisi Gürsel Tonbul'un da desteği ile üreticiler organik tarıma geçiyor, ayrıca bu ürünlerin satışı için köy pazarı kuruluyor. Fethiye'de üreticiler organik ürünleriyle çiftçi pazarına iniyor.

Ekolojik pazarda satılan ürünlerin tümü ekolojik sertifikalı. Bu nedenle "doğal", "naturel", "bio", "köy ürünü", "saf" gibi yoruma açık, herhangi bir yasal dayanağı ve standardı olmayan, kullanıcıyı yanıltan ifadeler taşıyan ürünlerle karıştırılmaması gerekiyor.(<http://ekolojikpazar.org/>)

Halk pazarında ekolojik sertifikalı domates, salatalık, patlıcan, biber, brokoli, enginar, bezelye, Valencia portakal, limon, kayısı, çilek, kiraz, erik, ahududu, böğürtlen, sarımsak, marul, ıspanak, maydanoz, dereotu, taze soğan, kekik ve rokanın yanı sıra yine ekolojik sertifikalı yumurta, bal, zeytinyağı, pirinç, bulgur, kuru fasulye, nohut, bulgur satılıyor. Pazarda yer alacak ürünler arasında ayrıca ekolojik sertifikalı çay, meyve suyu, kuru yemiş, kabak çekirdeği, PINAR organik süt ve MİLUPA organik bebek maması ile ekolojik kozmetik ürünler de bulunuyor. (http://www.bugday.org/portal/haber_detay.php?hid=1419)

Pazar, ürün fiyatlarını minimum ve maksimum fiyat limiti arasında belirlediği için de başarılı. Organik ürünlerin fiyatları konvansiyonel ürün fiyatlarının altına düşmüyor (Buğday Derneği'nce denetleniyor). Organik ürünlerin fiyatı hiçbir zaman kontrol edilen konvansiyonel ürün fiyatının iki katından fazla olmuyor. Bu limitler tüketiciye adil bir fiyat garantisi sağlıyor.

(Aktar ve diğerleri, 2007; 33)

5.1.4. Buğday ekolojik pazar gözlemleri

- İstanbul'da Buğday Derneği denetiminde 2 ayrı lokasyonda yer alan %100 ekolojik pazarlar, Kartal ve Şişli'dedir.
- %100 ekolojik pazarları diğer pazarlardan ayıran bir özellik, satıcıların ziraat teknisyenleri ve mühendislerinden oluşması ve aynı zamanda satıcıların sattıkları ekolojik ürünlerin üreticisi olmasıdır.
- Pazar yalnızca alışverişin gerçekleştiği bir alan olmaktan ziyade, üreticilerin sağlıklı yaşam ve ekolojik ürün tüketme hakkındaki bilgi ve tecrübelerinden yararlanmak için bir buluşma noktası niteliği taşımaktadır.
- Gelişmiş ülkelerde büyük önem arzeden organik çocuk mamalarının, çocukların gelişimi için ne derece önem taşıdığı anlatılıp %100 Ekolojik pazarda tüketicilerle buluşuyor.
- %100 ekolojik pazarda satın alınan ürünler için naylon torba yerine kese kağıdı kullanılıyor.
- Ekolojik (organik) ürünün "lüks tüketim" olduğu anlayışı %100 ekolojik pazar ile birlikte yavaş yavaş değişiyor.

5.2. Anket Bulguları Ve Değerlendirme

Çalışmanın bu bölümünde ankete katılan kişilerin verdikleri yanıtlar analiz edilip, değerlendirme yapılacaktır.

Hizmet sektörü ve eğitim kurumundan ankete katılan kişiler cinsiyet, yaş ve medeni durum açısından benzer özelliklere sahiptirler. Farklılaştıkları noktalar aşağıda gösterilmiştir:

Araştırmanın örneklemini oluşturan hizmet sektörü ve eğitim kurumu katılımcılarının cinsiyet, yaş ve medeni duruma göre dağılımları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırma Örneklemini Oluşturan Hizmet Sektörü Ve Eğitim Kurumu Katılımcılarının Cinsiyet, Yaş Medeni Durum ve Eğitim Durumuna Göre Dağılımları

<i>Değişkenler</i>		<i>Hizmet Sektörü</i>		<i>Eğitim Kurumu</i>	
		<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>
Cinsiyet	Kadın	6	37.5	5	35.7%
	Erkek	10	62.5	9	64.3%
	TOPLAM	16	100.0	14	100.0%
Yaş	26-35 yıl	4	25.0	0	.0
	36-45 yıl	4	25.0	7	50.0
	46-55 yıl	8	50.0	5	35.7
	56+	0	.0	2	14.3
	TOPLAM	16	100.0	14	100.0
Medeni Durum	Evli	13	81.3	9	64.3
	Bekar	3	18.8	5	35.7
	TOPLAM	16	100.0	14	100.0

Eğitim Durumu	Lise	12	75.0	0	.0
	Lisans	2	12.5	1	7.1
	Yüksek Lisans	2	12.5	8	57.1
	Doktora	0	.0	5	35.7
	TOPLAM	16	100.0	14	100.0

Tablo 1'e göre, hizmet sektöründen ankete katılan kişilerin % 32,5 'i kadın geriye kalan %67,5'i erkektir. Eğitim kurumundan ankete katılan kişilerin ise, %35,7'si kadın, geriye kalan 64,5'i erkektir. Kişilerin çoğunluğu erkektir.

Eğitim kurumundan ankete katılan kişilerin yaş aralıkları şu şekildedir: %25'i 26-35 arasında, %25'i 36-45 arasında, geriye kalan %50'si 46-55 yaş arasındadır. Kişilerin çoğunluğu 46-55 yaş arasındadır. Hizmet sektöründen ankete katılan kişilerin yaş aralıkları şu şekildedir: %50'si 36-45 arasında, %35,7'si 46-55 arasında, geriye kalan %14,3'ü 55 yaş üzerindedir. Kişilerin çoğunluğu 36-45 yaş arasındadır.

Eğitim kurumundan ankete katılan kişilerin %81,3'ü evli, geriye kalan %18,8'i bekadır. Kişilerin çoğunluğu evlidir. Hizmet sektöründen ankete katılan kişilerin %64,3'ü evli, geriye kalan 35,7'si bekadır. Kişilerin çoğunluğu evlidir.

Hizmet sektöründen ankete katılan kişilerin %75'i lise mezunu, %12,5'i lisans mezunu ve geriye kalan %12,5'i yüksek lisans mezunudur. Kişilerin çoğunluğunu lise mezunları oluşturmaktadır. Eğitim kurumundan ankete katılan kişilerin %7,1'i lisans mezunu , %57,1'i yüksek lisans mezunu ve geriye kalan %35,7'si doktora mezunudur. Kişilerin çoğunluğunu yüksek lisans mezunları oluşturmaktadır. Hizmet sektörü ve eğitim kurumundan ankete katılan kişiler cinsiyet, yaş ve medeni durum açısından benzer özelliklere sahip iken eğitim durumu açısından birbirinden farklılaşmaktadırlar.

Tablo 2. Araştırma Örneklemini Oluşturan Hizmet Sektörü Ve Eğitim Kurumu Katılımcılarının Aylık Gelire Göre Dağılımları

<i>Aylık Gelir(TL)</i>	<i>Hizmet Sektörü</i>		<i>Eğitim Kurumu</i>	
	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>
1000-2500	9	56.3	0	.0
2501-4000	4	25.0	11	78.6
4000+	3	18.8	3	21.4
TOPLAM	16	100.0	14	100.0

Tablo 2 incelendiğinde, hizmet sektöründen ankete katılan kişilerin aylık gelirleri şu şekildedir: %56,3'ünün geliri 1000-2500 TL arasında, %25'inin geliri 2501-4000TL arasında, geriye kalan %18,8'inin geliri 4000 TL üzerindedir. Kişilerin çoğunluğunun geliri 1000-2500TL arasındadır. Eğitim kurumundan ankete katılan kişilerin aylık gelirleri şu şekildedir: %78.6'sının geliri 2501-4000TL arasında ve geriye kalan %21.4'ünün geliri 4000TL üzerindedir. Kişilerin çoğunluğunun geliri 2501-4000TL arasındadır. Hizmet sektörü ve eğitim kurumundan ankete katılan kişiler aylık gelir açısından birbirinden farklılaşmaktadırlar.

Tablo 3. Araştırma Örneklemini Oluşturan Hizmet Sektörü Ve Eğitim Kurumu Katılımcılarının Ekolojik Tarımın Ek Gelir Getirme Ve İstihdam Sağlama Durumuna Göre Görüşleri

<i>Anket Soruları</i>		<i>Hizmet Sektörü</i>		<i>Eğitim Kurumu</i>	
		<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>
7. Ekolojik tarım, tarımsal üretimin yoğun olduğu bölgelerde yapılması özelliğiyle üreticilere ek gelir sağlayacak bir faaliyet olabilir mi?	Evet	16	100.0	13	92.9
	Hayır	0	.0	1	7.1
	TOPLAM	16	100.0	14	100.0
8. Organik gıda sektörüyle istihdam yaratılabileceğini düşünüyor musunuz?	Evet	11	68.8	13	92.9
	Hayır	5	31.3	1	7.1
	TOPLAM	16	100.0	14	100.0

Tablo 3'e göre, hizmet sektörü ve eğitim kurumundan ankete katılan kişilerin "Ekolojik tarım, tarımsal üretimin yoğun olduğu bölgelerde yapılması özelliğiyle üreticilere ek gelir sağlayacak bir faaliyet olabilir mi?" sorusuna ilişkin verdikleri yanıtlar birbirinden farklılaşmamaktadır. Ankete katılan kişiler "Ekolojik tarım, tarımsal üretimin yoğun olduğu bölgelerde yapılması özelliğiyle üreticilere ek gelir sağlayacak bir faaliyet olabilir mi?" sorusuna %96,7 oranında evet, %3,3 oranında hayır yanıtını vermişlerdir. Kişilerin çoğunluğu evet yanıtını vermiştir.

Ankete katılan kişiler "Organik gıda sektörüyle istihdam yaratılabileceğini düşünüyor musunuz?" sorusuna %80 oranında evet, %20 oranında hayır yanıtını vermişlerdir. Kişilerin çoğunluğu evet yanıtını vermişlerdir. Hizmet sektörü ve eğitim kurumundan ankete katılan kişilerin "Organik gıda sektörüyle istihdam yaratılabileceğini düşünüyor musunuz?" sorusuna ilişkin verdikleri yanıtlar farklılaşmamaktadır.

Tablo 4. Araştırma Örneklemini Oluşturan Hizmet Sektörü Ve Eğitim Kurumu Katılımcılarının Organik Gıdaların Turizm Sektörüne Adapte Edilmesine Yönelik Görüşleri

Anket Soruları		Hizmet Sektörü		Eğitim Kurumu	
		N	%	N	%
9. Ülke ekonomisine katkı sağlamak amacıyla organik gıdaların turizm sektörüne adapte edilmesi yararlı olabilir mi?	Evet	10	62.5	13	92.9
	Hayır	6	37.5	1	7.1
	TOPLAM	16	100.0	14	100.0
10. Ülkemizde organik tarım tanıtım çalışmalarının doğru yönetilmesi halinde ekolojik tarım çiftliklerine turist çekmek kolaylaşabilir mi?	Evet	14	87.5	14	100.0
	Hayır	2	12.5	0	.0
	TOPLAM	16	100.0	14	100.0
11. Ekolojik tarım turizmi yaygınlaştırılırsa ülkemize gelen yabancı turist sayısında artış beklenebilir mi?	Evet	10	62.5	13	92.9
	Hayır	6	37.5	1	7.1
	TOPLAM	16	100.0	14	100.0
12. Organik gıdaların otellerde kullanılıyor olması turist artışını etkileyen bir faktör müdür?	Evet	2	12.5	5	35.7
	Hayır	14	87.5	9	64.3
	TOPLAM	16	100.0	14	100.0

Tablo 4'e göre, hizmet sektörü ve eğitim kurumundan ankete katılan kişilerin "Ülke ekonomisine katkı sağlamak amacıyla organik gıdaların turizm sektörüne adapte edilmesi yararlı olabilir mi?" sorusuna ilişkin verdikleri yanıtlar farklılaşmaktadır. Hizmet sektöründen ankete katılan kişilerin %62,5'i evet, geriye kalan %37,5'i hayır yanıtını vermiştir.. Kişilerin çoğunluğu evet yanıtını vermiştir. Eğitim kurumundan ankete katılan kişilerin %92,9'u evet, geriye kalan %7,1'i hayır yanıtını vermiştir. Kişilerin çoğunluğu evet yanıtını vermiştir.

Hizmet sektörü ve eğitim kurumundan ankete katılan kişilerin “Ülkemizde organik tarım tanıtım çalışmalarının doğru yönetilmesi halinde ekolojik tarım çiftliklerine turist çekmek kolaylaşabilir mi?” sorusuna ilişkin verdikleri yanıtlar farklılaşmamaktadır. Ankete katılan kişiler “Ülkemizde organik tarım tanıtım çalışmalarının doğru yönetilmesi halinde ekolojik tarım çiftliklerine turist çekmek kolaylaşabilir mi?” sorusuna %93,3 oranında evet, %6,7 oranında hayır yanıtını vermiştir. Kişilerin çoğunluğu evet yanıtını vermişlerdir.

Hizmet sektörü ve eğitim kurumundan ankete katılan kişilerin “Ekolojik tarım turizmi yaygınlaştırılırsa ülkemize gelen yabancı turist sayısında artış beklenebilir mi?” sorusuna ilişkin verdikleri yanıtlar farklılaşmaktadır. Hizmet sektöründen ankete katılan kişilerin %62,5'i evet, geriye kalan %37,5'i hayır yanıtını vermiştir. Kişilerin çoğunluğu evet yanıtını vermişlerdir. Eğitim kurumundan ankete katılan kişilerin %92,9'u evet, geriye kalan %7,1'i hayır yanıtını vermiştir. Kişilerin çoğunluğu evet yanıtını vermişlerdir.

Hizmet sektörü ve eğitim kurumundan ankete katılan kişilerin “Organik gıdaların otellerde kullanılıyor olması turist artışını etkileyen bir faktör müdür?” sorusuna ilişkin verdikleri yanıtlar farklılaşmamaktadır. Ankete katılan kişiler “Organik gıdaların otellerde kullanılıyor olması turist artışını etkileyen bir faktör müdür?” sorusuna %23,3 oranında evet, % 76,7 oranında hayır yanıtını vermiştir. Kişilerin çoğunluğu hayır yanıtını vermişlerdir.

Tablo 5. Araştırma Örneklemini Oluşturan Hizmet Sektörü Ve Eğitim Kurumu Katılımcılarının Tüketicilerin Organik Ürünlerin Önemini Bilme Durumlarına İlişkin Görüşleri

Anket Soruları		Hizmet Sektörü		Eğitim Kurumu	
		N	%	N	%
13. Tüketiciler organik tarımın potansiyel yararları hakkında aydınlatılırsa ekolojik tarım çiftliklerine olan talepte artış beklenebilir mi?	Evet	10	62.5	13	92.9
	Hayır	6	37.5	1	7.1
	TOPLAM	16	100.0	14	100.0
14. Tüketiciler organik ürünün farkını ve önemini biliyor mu?	Evet	3	18.8	3	21.4
	Hayır	13	81.3	11	78.6
	TOPLAM	16	100.0	14	100.0
15. Tüketici olarak organik gıdalara her zaman daha fazla ödemeye hazır bir kitle bulunuyor mu?	Evet	6	37.5	9	64.3
	Hayır	10	62.5	5	35.7
	TOPLAM	16	100.0	14	100.0
16. Organik gıdaların fiyatı daha ucuz olsa tüketmeye eğilimli bir kitle var mı?	Evet	16	100.0	13	92.9
	Hayır	0	0	1	7.1
	TOPLAM	16	100.0	14	100.0

Tablo 5'e göre hizmet sektörü ve eğitim kurumundan ankete katılan kişilerin "Tüketiciler organik tarımın potansiyel yararları hakkında aydınlatılırsa ekolojik tarım çiftliklerine olan talepte artış beklenebilir mi?" sorusuna ilişkin verdikleri yanıtlar farklılaşmaktadır. Hizmet sektöründen ankete katılan kişilerin %62,5 evet, geriye kalan %37,5'i hayır yanıtını vermiştir. Kişilerin çoğunluğu evet yanıtını vermişlerdir. Eğitim kurumundan ankete katılan kişilerin %92,9'u evet, geriye kalan %7,1'i hayır yanıtını vermiştir. Kişilerin çoğunluğu evet yanıtını vermişlerdir.

Hizmet sektörü ve eğitim kurumundan ankete katılan kişilerin “Tüketiciler organik ürünün farkını ve önemini biliyor mu?” sorusuna ilişkin verdikleri yanıtlar farklılaşmamaktadır. Ankete katılan kişiler “ Tüketiciler organik ürünün farkını ve önemini biliyor mu?”Sorusuna %20 oranında evet, % 80 oranında hayır yanıtını vermiştir. Kişilerin çoğunluğu hayır yanıtını vermişlerdir. Hizmet sektöründen ankete katılanlar, %18,8 oranında evet, %81,3 oranında hayır yanıtını vermiştir. Eğitim kurumunda çalışanlar ise %21.4 oranında evet % 78.6 oranında hayır demişlerdir. Sonuçlar incelendiğinde hem hizmet sektörü hem de eğitim kurumu çalışanlarının benzer görüşlere sahip oldukları söylenebilir

Hizmet sektörü ve eğitim kurumundan ankete katılan kişilerin “Tüketici olarak organik gıdalara her zaman daha fazla ödemeye hazır bir kitle bulunuyor mu?”sorusuna ilişkin verdikleri yanıtlar farklılaşmamaktadır. Ankete katılan kişiler “Tüketici olarak organik gıdalara her zaman daha fazla ödemeye hazır bir kitle bulunuyor mu?” sorusuna %50 oranında evet, %50 oranında hayır yanıtını vermiştir. Evet ve hayır yanıtını verenlerin oranları birbirine eşittir.

Hizmet sektörü ve eğitim kurumundan ankete katılan kişilerin “Organik gıdaların fiyatı daha ucuz olsa tüketmeye eğilimli bir kitle var mı?”sorusuna ilişkin verdikleri yanıtlar farklılaşmamaktadır. Ankete katılan kişiler “Organik gıdaların fiyatı daha ucuz olsa tüketmeye eğilimli bir kitle var mı?” sorusuna %96,7 oranında evet, % 3,3 oranında hayır yanıtını vermiştir. Kişilerin çoğunluğu hayır yanıtını vermişlerdir.

Tablo 6. Araştırma Örneklemini Oluşturan Hizmet Sektörü Ve Eğitim Kurumu Katılımcılarının Organik Gıdaların Özelliklerini Bilme Durumlarına İlişkin Görüşleri

Anket Soruları		Hizmet Sektörü		Eğitim Kurumu	
		N	%	N	%
17. Organik gıdaları zirai ilaçlardan arınmış olması sebebiyle tercih eden bir kitle var mı?	Evet	15	93.8	14	100.0
	Hayır	1	6.3	0	0
	TOPLAM	16	100.0	14	100.0
18. Organik gıdaların besin içeriği açısından daha zengin olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	15	93.8	14	100.0
	Hayır	1	6.3	0	0
	TOPLAM	16	100.0	14	100.0
19. Organik ürünlerin hastalıklara yakalanma riskini azalttığını düşünüyor musunuz?	Evet	15	93.8	14	100.0
	Hayır	1	6.3	0	7.1
	TOPLAM	16	100.0	14	100.0
20. Organik gıdaların doğanın doğal dengesini koruduğunu ve biyolojik çeşitliliği artırdığını düşünüyor musunuz?	Evet	16	100.0	16	100.0
	Hayır	0	0	0	0
	TOPLAM	16	100.0	14	100.0

Tablo 6'ya göre, hizmet sektörü ve eğitim kurumundan ankete katılan kişilerin "Organik gıdaları zirai ilaçlardan arınmış olması sebebiyle tercih eden bir kitle var mı?" sorusuna ilişkin verdikleri yanıtlar farklılaşmamaktadır. Ankete katılan kişiler "Organik gıdaları zirai ilaçlardan arınmış olması sebebiyle tercih eden bir kitle var mı?" sorusuna %96,7 oranında evet, %3,3 oranında hayır yanıtını vermiştir. Kişilerin çoğunluğu evet yanıtını vermişlerdir.

Hizmet sektörü ve eğitim kurumundan ankete katılan kişilerin "Organik gıdaların besin içeriği açısından daha zengin olduğunu düşünüyor musunuz?" sorusuna ilişkin verdikleri yanıtlar farklılaşmamaktadır. Ankete katılan kişiler "Organik gıdaların

besin içeriği açısından daha zengin olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna %96,7 oranında evet, % 3,3 oranında hayır yanıtını vermiştir. Kişilerin çoğunluğu evet yanıtını vermişlerdir

Hizmet sektörü ve eğitim kurumundan ankete katılan kişilerin “Organik ürünlerin hastalıklara yakalanma riskini azalttığını düşünüyor musunuz? ” sorusuna ilişkin verdikleri yanıtlar farklılaşmamaktadır. Ankete katılan kişiler “ Organik ürünlerin hastalıklara yakalanma riskini azalttığını düşünüyor musunuz? ” sorusuna %96,7 oranında evet, %3,3 oranında hayır yanıtını vermiştir. Kişilerin çoğunluğu evet yanıtını vermişlerdir.

Hizmet sektörü ve eğitim kurumundan ankete katılan kişilerin “ Organik gıdaların doğanın doğal dengesini koruduğunu ve biyolojik çeşitliliği artırdığını düşünüyor musunuz?” sorusuna ilişkin verdikleri yanıtlar farklılaşmamaktadır. Ankete katılan kişiler %100 oranında evet yanıtını vermişlerdir.

Tablo 7. Hizmet Sektöründe Organik Ürünlere Yer Verilme Durumu

Anket Soruları		Hizmet Sektörü	
		N	%
21. İşletmenizde organik ürünlere yer veriyor musunuz?	Evet	0	0
	Hayır	16	100.0
	TOPLAM	16	100.0

“İşletmenizde organik ürünlere yer veriyor musunuz?” sorusu yalnızca hizmet sektörü çalışanlarına yöneltilmiş olup, Tablo 7’ye göre, katılımcıların yanıtı %100 oranında hayır olmuştur.

Araştırma örneklemini oluşturan hizmet sektörü ve eğitim kurumu katılımcılarının cinsiyet, yaş, medeni duruma göre benzer özellikler gösterdikleri görülmektedir.

Demografik özelliklere göre birbirinden ayrıldıkları noktalar eğitim durumu ve aylık gelir dağılımıdır.

Ankette yer alan sorulara ilişkin verilen yanıtlarda da eğitim kurumu ile hizmet sektörü arasında farklılaşma görülmektedir. Farklılaştıkları yanıtlar aşağıda gösterilmiştir.

Farklı gruplar altında ankete katılan hizmet sektörü çalışanları ve eğitim kurumu üyelerinin “Ülke ekonomisine katkı sağlamak amacıyla organik gıdaların turizm sektörüne adapte edilmesi yararlı olabilir mi?” sorusuna ilişkin verdikleri yanıtlar farklılaşmaktadır. Eğitim kurumu çalışanları organik gıdaların turizm sektörüne adapte edilmesinin ekonomiye katkı sağlamayacağını düşünürken, eğitim kurumu üyeleri bu tarz bir adaptasyonun faydalı olabileceği kanısını taşımaktadırlar.

“Ekolojik tarım turizmi yaygınlaştırılırsa ülkemize gelen yabancı turist sayısında artış beklenebilir mi?” sorusuna ilişkin verilen yanıtlar farklılaşmaktadır. Hizmet sektörü çalışanları ekolojik tarım turizminin yaygınlaştırılmasının ülkemize gelen yabancı turist sayısını etkilemeyeceği kanısındadırlar. Öte yandan, eğitim kurumu üyeleri yaygınlaşan ekolojik tarım turizminin ülkemize gelen turist sayısını artıracığını savunmuştur.

Hizmet sektörü çalışanları ve eğitim kurumu üyelerinin “Tüketiciler organik tarımın potansiyel yararları hakkında aydınlatılırsa ekolojik tarım çiftliklerine olan talepte artış beklenebilir mi?” sorusuna ilişkin verdikleri yanıtlar farklılaşmaktadır. Hizmet sektörü çalışanları, tüketiciler aydınlatılsa dahi ekolojik tarım çiftlikleri ziyaretlerinde artış olmayacağını savunurken, eğitim kurumu üyeleri, aydınlatılan tüketicilerin talepleri de bilinç seviyeleriyle paralel olarak gelişip, ekolojik tarım çiftliklerine olan taleplerinin artacağı kanısında olmuştur.

Farklılaşan yanıtların olası sebepleri şunlardır:

Demografik özellikler incelendiğinde hizmet sektörü çalışanlarının eğitim düzeylerinin düşük olduğu açıkça görülmektedir. Eğitim düzeyleri doğrultusunda verdikleri kararlar da eğitim kurumu üyelerinin fikirleriyle farklılık göstermektedir.

Öte yandan, otellerin ve restoranların öncelikli olarak göz önünde bulundurdukları nokta karlarını maksimize etmektir. Bu doğrultuda, tüketicilerden organik ürün servis edilmesi ile ilgili bir talep görmedikleri sürece organik gıdaların gerekliliğine ve önemine inanmayacaklardır. Bu sebeple teori ile pratik arasında farklılaşan yanıtlar ortaya çıkması şaşırtıcı değildir.

ALTINCI BÖLÜM

6.SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuç Ve Öneriler

Türkiye’de organik tarımın gelişim sürecine bakıldığında, 1990 yılı itibariyle yalnızca 8 üründen oluşan ürün çeşitliliğine ve 313 üreticiye sahipken, 2008 yılın sonunda, üretici sayısı 9384’e yükselmiş olup, ürün çeşitliliği de 260 ürüne kadar artış göstermiştir.

Biyolojik çeşitlilik ve doğal kaynaklar bakımından ülkemiz organik tarım için en elverişli ülkelerden biri konumundadır. Buna rağmen, Türkiye’de 2001 yılı itibariyle 18385 adet organik çiftlik bulunmakta olup, bu rakam toplam çiftliklerin %1’ini dahi oluşturmamaktadır. Organik tarım ticaretinde Türkiye sahip olduğu potansiyelin oldukça gerisinde kalmıştır.

Organik olarak yetiştirilen ürünlerin besin içerikleri, geleneksel tarım yöntemleriyle yetiştirilen ürünlere göre en az %15 oranında daha fazla mineral ve vitamin içermektedir. Bu oran %36’lara kadar çıkmaktadır. İçerdikleri vitamin ve mineraller dışında, ürünlerin üzerinde insan sağlığı açısından zararlı kimyasal madde kalıntılarının bulunmaması organik gıdaların tercih edilmesinin en önemli sebepleri arasındadır.

Ülkemizde tüketiciler organik gıda hakkında bilgili ve bilinçli değildirler. Ortalama gelir seviyesinin düşüklüğü tüketicileri bu konuda bilinçsiz kılan etmenler arasında gösterilebilir.

Yapılan anket çalışmasında ulaşılan bilgilere göre, Hatay’ın merkez ilçesi olan Antakya’da hiçbir 4-5 yıldızlı otelde ve butik otellerde organik gıdalara yer verilmediği sonucuna varılmıştır. Hizmet sektörü çalışanları, otellerde organik gıdaların servis edilmesinin tüketicilerin belirli bir oteli tercih etmesi üzerinde bir

etkisinin olmadığını ve sebepten ötürü organik gıdalara işletmelerinde yer vermediklerini belirtmişlerdir.

Anketin uygulandığı başka bir grup olan eğitim kurumu üyelerine göre, organik gıdaların turizm sektörüne adapte edilmesiyle ülkemize gelen yabancı turist sayısında artış olabileceği yönünde iken, hizmet sektörü çalışanları organik ürünlerin turizm sektörüne bir katkısı olamayacağını bu sebeple bu tarz bir adaptasyonun bir getirisi olamayacağını savunmuşlardır.

Avusturya, İngiltere, Almanya, Kuzey Amerika ve Yeni Zelanda'da yaygın olarak gerçekleştirilen çiftlik turizmi son zamanlarda ülkemizde de, köy hayatını özleyen, çevre kirliliğinden uzaklaşıp, organik ürünler ile beslenmeyi tercih eden bir kitle tarafından tercih edilmeye başlanmıştır. Ekolojik tarımın turizm sektörüne adapte edilmesiyle meydana gelen küçük ölçekli bir turizm çeşidi olan ekolojik tarım turizminin, ülkemizde turizmden elde edilen gelire bir katkısı olamayacağı anlaşılmıştır. Organik gıdalara iç pazarda dahi rağbet göstermeyen tüketiciler, ekolojik tarım çiftliklerine ilgi duymamaktadırlar. Ekolojik tarım çiftliklerine 2011 yılı verilerine göre en çok Amerika Birleşik Devletleri'nden ziyaretçi gelmiştir. Fakat gerek yabancı, gerekse yerli ziyaretçilerin çoğunluğunu "konuklardan" ziyade "gönüllüler" oluşturmaktadır. Gönüllü çiftlik ziyaretlerinin gereği olarak günde 8 saat çiftlik işlerinde çalışma karşılığında çiftlik sahibi tarafından konaklama ve yiyecek sunulmaktadır. Fakat kısıtlı süre çalıştıktan sonra yorulan ve çiftlik işlerine devam edemeyen ziyaretçilere, çiftlik sahipleri misafirperverliklerinden ötürü konaklama ve yiyeceklerde kısıtlamaya gidememektedirler. Böylelikle elde edilen verim azalmaktadır. Bu tarz bir turizmin bölge halkına sağlayacağı istihdamdan söz etmek mümkündür ama, turizm gelirine bir katkı sağlayacağından bahsedilemez. İleriki dönemlerde eğitim ve gelir seviyesindeki artış insanları organik gıda tüketmeye yöneltecek ve ülkemiz için çok yeni bir kavram olan ekolojik tarım çiftlikleri sağlıklı ve doğal hayatı özleyenler için merak uyandıracaktır. Ancak o zaman organik gıdaların Türkiye turizm ekonomisine katkı sağlayıp sağlayamayacağından söz edilebilir.

Göz önünde bulundurulması gereken başka bir sonuç ise, ekolojik tarım turizmi geliri tamamen tarıma dayalı aileler için ek gelir getirecek yan bir sektör olması bakımından önemlidir. Ayrıca, organik tarım kırsal alanlardan kentlere göçü azaltabilecek çok önemli bir faaliyettir.

Ülkemizdeki ekolojik koşullar organik tarım üretimi açısından diğer üretici ülkelere nazaran daha avantajlıdır. Bu avantajlardan faydalanıp, ülkemizdeki tarım çiftliklerinin promosyonuna daha fazla yer vermek gerekmektedir. Böylelikle, ülkemizde tarım çiftliklerine olan talepte artış beklenebilir.

Ülkemizde organik gıda iç pazar talebi çok düşüktür. Bunun sebebi, ülkemizde organik tarım üretiminin yalnızca yurt dışı pazarlar hedeflenerek planlanmasıdır. Nitekim, ülkemizde organik tarım kendi iç pazar tüketimimiz için değil de, Avrupa ülkelerinin talepleri doğrultusunda başlamıştır. Dünya geneline baktığımız zaman organik ürün üretiminin %90'ı Türkiye'nin de içinde bulunduğu gelişmekte olan ülkeler tarafından yapılmakta olup dış pazarlara sunulmaktadır. Gelişmiş ülkeler ise, gelişmekte olan ülkeler tarafından üretilen organik tarım ürünlerinin alıcısı konumundadır. Yalnızca dış satım hedeflenerek plan yapılması yerine tüketici bilinci artırılıp iç pazarlara yoğunlaşırsa, günümüzde giderek önem kazanan organik gıdaların Türkiye'de de önemli bir iç pazara sahip olacağını söylemek mümkündür.

Organik gıda iç pazarının canlanması, tüketici bilincinin artırılmasının yanı sıra ulaşılabilirliğin sağlanmasıyla da alakalıdır. Çünkü Türk tüketicisinin büyük çoğunluğu fiyat ve gelir duyarlıdır. Başka bir deyişle, organik ürünlerin potansiyel yararları hakkında aydınlatılan tüketiciler içerisinde, maddi imkansızlıklar nedeniyle ürünleri tüketemeyen bir kitle mevcuttur. Fakat organik gıdaların satıldığı semt pazarları çoğaltılıp, üreticiden aracı kurum olmaksızın direkt tüketiciye ulaştırıldığı takdirde fiyatlarda düşüşe ve iç pazarın canlanmasına olanak sağlanacaktır.

TATUTA KONUKLARI İÇİN BAŞVURU BELGESİ

(Lütfen her katılımcı için ayrı bir belge doldurarak, ayrı ekler halinde yollayınız)

AD	
SOYAD	
DOĞUM YERİ VE TARİHİ / / 19 Yaş:
UYRUĞU:	
CİNSİYETİ	BAY () BAYAN()
KİMLİK TÜRÜ:	Nüfus cüzdanı () Ehliyet () Kimlik No :
ADRES	
E-POSTA	
İŞ ve İŞYERİ	
OKUL , BÖLÜM VE SINIF:	
EV TELEFONU	()
CEP TELEFONU	()
SİĞARA İÇİYOR MUSUNUZ?	EVET () HAYIR ()
SÜRÜCÜ BELGENİZ VAR MI?	EVET () HAYIR ()
ALERJİNİZ/SAĞLIK PROBLEMİNİZ VAR MI VARSA AÇIKLAYINIZ	EVET () HAYIR ()
DİYETİNİZ VAR MI?	EVET () HAYIR ()
BELİRTİLMEK İSTENEN DİĞER KONULAR	
ACİL DURUMLARDA HABER VERİLECEK KİŞİ	Adı - Soyadı : Yakınlığı : Telefonu :
TATUTA'yı nereden duyduunuz	İnternet () Basın () Tanıdık ()

ÇİFTLİK SEÇİMLERİ (İstek sıranıza göre yazınız.)

	ÇİFTLİĞİN ADI	Gidiş Ve Dönüş Tarihleri
1		/ / 2011- / / 2011
2		/ / 2011- / / 2011
3		/ / 2011- / / 2011
4		/ / 2011- / / 2011

Ödemenin yapılacağı hesap:

GENÇTUR

AKBANK Beyoğlu Şubesi (Şube kodu :039) Hesap no: 23806

IBAN TR75 0004 6000 3988 8000 0238 06

KAYNAKÇA

AK, İ. (2004). Apolyont Doğal Tarım Ve Hayvancılık Projesi. I.Uluslararası Organik Hayvansal Üretim Ve Gıda Güvenliği Kongresi, Aydın

AK, İ. (2004). Ekolojik Tarım ve Hayvancılık, 4. Ulusal Zootekni Bilim Kongresi Sözlü Bildiriler Programı, Isparta

AKSOY, U. ve ALTINDIŞLI, A. (1999). **Dünyada Ve Türkiye’de Ekolojik Tarım Ürünleri Üretimi İhracatı Ve Geliştirme Olanakları**, İto Yayınları, İstanbul

AKTAR, C.,ve Diğerleri (2007).Organik Tarım Türkiye 1. Kongresi Raporu, İstanbul

ALTINDIŞLI, A. ve İLTER, E. (2002). **Ekolojik Tarımda İlke ve Kavramlar Organik Tarım**. Emre Basımevi, İzmir

ATIKER, M.(2004).Organik Tarım Nedir? Konya Ticaret Odası Etüt-Araştırma Servisi, Konya

ATLI, S. (2005). ORGÜDER ve Dünya’da, AB Ülkelerinde Organik Ürün Pazarları ve

İhracatındaki Gelişmeler, Şanlıurfa

BAKIRCI, M. (2005). **Türkiye’de Organik Tarımın Geleceği, Türkiye-Avrupa Birliği (AB) Tarım Müzakerelerine Etkisi**, İstanbul Üniv. Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü Coğrafya Dergisi

CRESWELL, , J. W. (2003). Research design: Qualitative, quantitative and mixed methods

approaches (2nd ed.). London: Sage.

DABBERT S.ve diğerleri (2007). **AB Ve Türkiye’de Organik Tarım**, Ankara

DEMİR A. ve GÜL U.(2004). Organik Tarım, Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü-Bakış, Sayı:5, Ankara

DEMİR YÜREK, K. (2004). **Dünya Ve Türkiye’de Organik Tarım**, Harran Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi

DOLUN, L. (2003).Organik Tarım, Türkiye Kalkınma Bankası Araştırma Müdürlüğü, Ankara

ER C. (2009).Organik Tarım Bakımından Türkiye'nin Potansiyeli, Bugünkü Durumu Ve Geleceği, İstanbul Ticaret Odası, İstanbul

ERASLAN, H. Ve ŞELLİ F. (2006). Sürdürülebilir Rekabet Avantajı Elde Etmede Organik Tarım Sektörü, Uluslararası Rekabet Araştırmaları Kurumu Derneği (Urak) Yayınları, İstanbul

HACIOĞLU, N. ve AVCIKURT, C. (2008). Turistik Ürün Çeşitlendirmesi, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara

JOHNSON, R. B., & ONWUEGBUZIE, A. J. (2004). Mixed methods research: A research

paradigm whose time has come. Educational Researcher, 33

KAYALAR, A. D. (2004). Dünyada ve Türkiye'de Organik Tarım Üretim ve İhracat Üzerine Bir Çalışma. İstanbul İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği, İstanbul.

KAYHAN, S.,(2001). Ekolojik Tarımda İç Pazarın Gelişimi, Türkiye 2. Ekolojik Tarım Sempozyumu, Antalya.

KURTAR, S. ve AYAN, K. (2004). Organik Tarım ve Türkiye'deki Durumu, OMÜ Zir. Fak. Dergisi

MARANGOZ M. (2008). Organik Ürünlerin Pazarlanması, Ekin Basım Yayın Dağıtım,Bursa

TARAKÇIOĞLU BABADOĞAN, G. ve KOÇ, D. (2004). Organik Tarım Ürünleri Dış Pazar Araştırması, Dış Ticaret Müsteşarlığı İhracatı Geliştirme Etüt Merkezi, Ankara

TAŞBAŞLI, H. ve ZEYTİN, B. (2003). Organik tarımın ilkeleri,TKB Yayınları, Ankara

TÜRK, R. (2001). Organik Tarımın Dünya Ve Ülkemizdeki Yeri. Organik Tarım Ve Sağlık ilişkileri paneli. ÇESAV. Ankara.

TÜRKÖZ, U.,(2002). Organik Tarım Ürünleri Pazarlaması, Celal Bayar Üniversitesi İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi(Yayınlanmış), Manisa.

SARIKAYA, N. (2007) **Organik Ürün Tüketimini Etkileyen Faktörler ve Tutumlar Üzerine Bir Saha Çalışması**, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi

SAYIN, C. (2002). **Dünya, AB ve Türkiye’de Organik Tarıma Yönelik Gelişmeler ve İzlenen Politikalar**. İzmir Ticaret Odası Yayınları, İzmir.

SUBAŞI, Dilek (2008). **Organik Tarım Ürünleri, Dış Ticaret Müsteşarlığı İhracatı Geliştirme Etüt Merkezi**, Ankara

ŞAHİN, B. (2002). **Dünya Pazarında Türk Ekolojik Kuru İncirinin Mevcut Durumu ve Geliştirilme Olanakları Üzerine Bir Araştırma**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi. Aydın.

T.C. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, (2001).**Organik Tarım El Kitabı**, Ankara.

Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi (2009).
C.14

YANMAZ, R. (2006). **Organik Ürünlerin Pazarlanması Ve Ticareti**, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri Bölümü, Ankara

YILDIRIM, A. ve ŞİMŞEK, H. (2005). **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**. Seçkin Yayıncılık, Ankara.

YILMAZ, H. (2008). **Turizm Çeşitlendirilmesi Kapsamında Eko turizm Ürünü Olarak Tatil Çiftlikleri: Türkiye’deki Tatil Çiftliklerine Yönelik Swot Analizi**, (Basılmamış Doktora Tezi), Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı.

http://www.arastirma-yalova.gov.tr/sempozyum/SEMP_ozet06.pdf Erişim Tarihi
11.05.2011

http://www.tarim.gov.tr/TurkiyedeTarim,tarim_sozluk.html Erişim Tarihi
05.04.2011

01.04.2011

<http://www.eto.org.tr> Erişim Tarihi 01.04.2011

<http://isarder.org/tr/2010cilt2no4/c33.pdf> Erişim tarihi 10.08.2011

(<http://www.kesfetmekicinbak.com/category/detay.aspx?haberid=1733&AspxAutoDetectCookieSupport=1>) Erişim Tarihi: 10.05.2011

<http://www.ttefdergi.gazi.edu.tr/makaleler/2002/Sayi2/183-195.pdf> Erişim tarihi: 10.05.2011

http://www.kalkinma.com.tr/data/file/raporlar/ESA/SA/2003-SA/SA-03-03-15_Organik_Tarim_Sektoru.pdf) Erişim tarihi: 07.06.2011

http://erzurum-tarim.gov.tr/makale_arsiv/org_tar/org_tar.htm Erişim tarihi: 10.08.2011

<http://organik.bahcesehir.edu.tr/UserFiles/File/rapor/turkcetoplu.pdf> Erişim tarihi: 10.10.2011

<http://diabk.tarim.gov.tr/uzmanl%C4%B1k%20tezi%20se%C3%A7il.pdf> Erişim tarihi: 06.09.2011

EKLER

EK-1 ANKET SORULARI

EK-2 TATUTA FORMLARI

EK-1

ORGANİK GIDALARIN TURİZM EKONOMİSİNE KATKISI

Bu anket, Türkiye’de organik gıda hakkındaki tüketici bilincini ölçmek ve turizm gelirine katkısı olup olmadığını saptamak amacıyla hazırlanmıştır.

1-Cinsiyetiniz:

Kadın

Erkek

2-Yaş aralığınız:

18-25

26-35

36-45

46-55

56- +

3-Medeni Durumunuz:

Evli

Bekar

4-Eğitim durumunuz:

Lise

Lisans

Yüksek lisans

Doktora

5-Aylık geliriniz (TL) :

0-1000

1000-2500

2500-4000

4000- +

6-Meslek grubunuz:

Hizmet sektörü

Eğitim kurumu

7- Ekolojik tarım, tarımsal üretimin yoğun olduğu bölgelerde yapılması özelliğiyle üreticilere ek gelir sağlayacak bir faaliyet olabilir mi?

Evet Hayır

8- Organik gıda sektörüyle istihdam yaratılabileceğini düşünüyor musunuz?

Evet Hayır

9-Ülke ekonomisine katkı sağlamak amacıyla organik gıdaların turizm sektörüne adapte edilmesi yararlı olabilir mi?

Evet Hayır

10- Ülkemizde organik tarım tanıtım çalışmalarının doğru yönetilmesi halinde ekolojik tarım çiftliklerine turist çekmek kolaylaşabilir mi?

Evet Hayır

11- Ekolojik tarım turizmi yaygınlaştırılırsa ülkemize gelen yabancı turist sayısında artış beklenebilir mi?

Evet Hayır

12-Organik gıdaların otellerde kullanılıyor olması turist artışını etkileyen bir faktör müdür?

Evet Hayır

13-Tüketiciler organik tarımın potansiyel yararları hakkında aydınlatılırsa ekolojik tarım çiftliklerine olan talepte artış beklenebilir mi?

Evet Hayır

14-Tüketiciler organik ürünün farkını ve önemini biliyor mu?

Evet Hayır

15-Tüketici olarak organik gıdalara her zaman daha fazla ödemeye hazır bir kitle bulunuyor mu?

Evet Hayır

16-Organik gıdaların fiyatı daha ucuz olsa tüketmeye eğilimli bir kitle var mı?

Evet Hayır

17- Organik gıdaları zirai ilaçlardan arınmış olması sebebiyle tercih eden bir kitle var mı?

Evet Hayır

18-Organik gıdaların besin içeriği açısından daha zengin olduğunu düşünüyor musunuz?

Evet Hayır

19- Organik ürünlerin hastalıklara yakalanma riskini azalttığını düşünüyor musunuz?

Evet Hayır

20- Organik gıdaların doğanın doğal dengesini koruduğunu ve biyolojik çeşitliliği artırdığını düşünüyor musunuz?

Evet Hayır

21- İşletmenizde organik ürünlere yer veriyor musunuz?

Evet Hayır

(21 nolu soru yalnızca hizmet sektörü grubuna yöneltilmiştir.)

TATUTA GÖNÜLLÜLERİ İÇİN BAŞVURU BELGESİ

(Lütfen her katılımcı için ayrı bir belge doldurarak, ayrı ekler halinde yollayınız)

AD	
SOYAD	
DOĞUM YERİ VE TARİHİ / / 19 Yaş:
UYRUĞU:	
CİNSİYETİ	BAY () BAYAN()
KİMLİK TÜRÜ:	Nüfus cüzdanı () Ehliyet () Kimlik No :
ADRES	
İŞ ve İŞYERİ	
OKUL , BÖLÜM VE SINIF:	
E-POSTA	
EV TELEFONU	()
CEP TELEFONU	()
SİĞARA İÇİYOR MUSUNUZ?	EVET () HAYIR ()
SÜRÜCÜ BELGENİZ VAR MI?	EVET () HAYIR ()
ALERJİNİZ/SAĞLIK PROBLEMİNİZ VAR MI VARSA AÇIKLAYINIZ	EVET () HAYIR ()
DIYETİNİZ VAR MI?	EVET () HAYIR ()
BELİRTİLMEK İSTENEN DİĞER KONULAR	
ACİL DURUMLARDA HABER VERİLECEK KİŞİ	Adı - Soyadı : Yakınlığı : Telefonu :
NEDEN BİR TATUTA ÇİFTLİĞİNDE GÖNÜLLÜ OLMAK İSTİYORSUNUZ. NELER BEKLİYORSUNUZ ? NE KATKIDA BULUNABİLİRSİNİZ ?	
TATUTA'YI NEREDEN DUYDUNUZ	İnternet () Basın () Tanıdık ()

ÇİFTLİK SEÇİMLERİ (İstek sıranıza göre yazınız.)

	ÇİFTLİĞİN ADI	Gidiş ve Dönüş Tarihleri
1		/ / 2011- / / 2011
2		/ / 2011- / / 2011
3		/ / 2011- / / 2011
4		/ / 2011- / / 2011

Ödemenin yapılacağı hesap:

GENÇTUR

AKBANK Beyoğlu Şubesi (Şube kodu :039) Hesap no: 23806

IBAN TR75 0004 6000 3988 8000 0238 06

Ekolojik Tarım Turizmi ve Takası (TaTuTa)

İNSAN yaşamıyla ilgili tüm sorunların (doğa tahribatı, biyolojik çeşitliliğin yok olması, suların kirlenmesi dahil), yine insanların günlük üretim ve tüketim faaliyetlerinin yeniden düzenlenmesi yoluyla çözülebileceği inancıyla bu konuda sayısız uygulamaya imzasını atan Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği, bu kez içinde bulunduğumuz dönemin acil çözüm bekleyen bir çok sorununa aynı anda çözüm getiren bir projeye imza atıyor: "Ekolojik Çiftliklerde Tarım Turizmi ve Gönüllü Bilgi ve Tecrübe Takası".

Ekolojik Tarım Turizmi, kendilerini ekolojik tarıma adanmış çiftçilere, sırf ekolojik üretimi gönüllü olarak yaptıkları ve devam edebilmeleri için ek maddi destek getirecek bir sistemdir. Bu tür destek sağlama dışında, ziyaretçilerin çiftçi ailenin evinde ayırdığı bir odada kalması ve aile sofrasını paylaşmasıyla, kültürlerarası alışverişi, tüketici ve üretici bireyler arası ilişkilerinin şeffaflaşması ve iki grupta da ekolojik döngülere ve birbirlerine karşı sorumluluk bilincinin gelişmesine destek olacak.

Ekolojik Çiftliklerde Gönüllü Bilgi ve Tecrübe Takası ise, ekolojik tarım yapan çiftçiler ve işletmelerle bu konuda bilgi, tecrübe, ilgi sahibi kişiler arasında gerçekleştirilecek bir değiş-tokuş projesi niteliğini taşıyor. Projede, ekolojik üretimin teknik, pazarlama, sosyal, çevresel vs. boyutlarında bilgi/ilgi sahibi kişilerin, çiftlik ve işletmelerde bilgi, deneyim ve/veya işgüçlerini paylaştıkları süreçte, yiyecek, içecek ve barınma ihtiyaçları o çiftlik tarafından karşılanacak. Bu süreç aynı zamanda, hem sosyal bir kaynaşmayı hem de yereldeki gerçek tecrübe ve bu tecrübeye dayalı bilginin, ilgi sahibi ziyaretçilerle paylaşılması sonucunda yaygınlaşmasını sağlayacak. Sonrasında tüm doğa koruma alanlarında hatta bir çok tarım bölgesinde uygulanabilecek bir model üretilmesi hedeflenen projeye, Türkiye'nin dört bir yanından toplamda seçilen 69 çiftlikte yapılan hazırlık ve eğitim çalışmaları sonunda çiftliklerin ve buldukları yörenin ayrıntılı bilgileri **Ekolojik TaTuTa Çiftlik rehberinde** ve www.tatuta.org yer almaktadır.

Projenin amacı

- Ekolojik yaşam hareketinin içerisindeki gruplar ve bireyler arasındaki iletişimi güçlendirmesi,
- Ekolojik üretimin öncelikle kırsal nüfus için ,doğal döngülerle dost,sürekli bir yaşamsal kaynak
- oluşturması yönünde sağlıklı örneklerin oluşturulması
- Şehirde yaşayan insanların ekolojik çiftliklerdeki yaşamı deneyimleyerek, ekolojik yaşam ile ilgili
- sorumluluklarını içselleştirmesi ve böylece günlük yaşamında daha fazla uygulamaya sokması
- Tüketici ve üretici faaliyetlerinde ilk elden ekolojik yöntem, deneyim ve bilgi paylaşımı
- Doğa dostu üretim ve tüketim modellerinin desteklenmesi yoluyla, toprak, hava, su kalitesinin, biyolojik çeşitliliğin, iklimlerin ve diğer doğal döngülerin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesine katkı sağlamasıdır.

ÖZET

Dünya nüfusundaki hızlı artış ve sanayileşmede yaşanan gelişmeler insan sağlığı ve çevre ile ilgili pek çok sorunu da beraberinde getirmiştir. Bu sorunların başında, tarımda üretim artışı gerçekleştirmek amacıyla yoğun olarak kimyasal girdi kullanılması gelmektedir. Organik tarım insana ve çevreye dost, kimyasal girdilerin kullanılmadığı bir tarımsal üretim şeklidir. Çevre dostu üretim sistemleri arasında gösterilen organik tarımın yaygınlaştırılması insan sağlığı ve çevre ile ilgili sorunların azalmasına yardımcı olacaktır. Bu üretim sisteminde, göz önünde bulundurulmuş unsur, üretimde miktar artışı değil, ürünün kalitesinin artırılmasıdır.

Bu çalışmada; dünyaya hızla yayılan organik tarımın, turizm sektörüne adapte edilmesiyle ortaya çıkan küçük ölçekli bir turizm türü olan ekolojik tarım turizminin ülkemize ekonomik katkı sağlayıp sağlayamayacağı araştırılmıştır. Bu amaçla, ekolojik tarım çiftliklerinin bağlı oldukları merkeze bildirdikleri raporlar, ekolojik pazarlar görüşme ve doküman analizi ile incelenmiş, ayrıca eğitim kurumları ve hizmet sektöründen ilgililerin görüşleri alınmıştır.

Araştırmanın bulguları; TA-TU-TA, Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği tarafından Tarım – Turizm – Takas başlığı altında yürütülen ekolojik çiftlik ziyaretleri programının kısa adıdır. Programın amacı, Türkiye’de kimyasal katkı maddeleri kullanılmadan organik tarım yöntemleri ile sağlıklı üretim yapılan çiftliklerin tanıtımını ve yaygınlaştırılmasını sağlamaktır. TA-TU-TA’ya bağlı 70 adet çiftlik bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: organik tarım, ekolojik tarım turizmi, ekolojik tarım çiftlikleri, TATUTA

ABSTRACT

Rapid increase in the world population and the developments in the industrialization gave birth to many problems relating human health and the environment. One of the core reasons is the intensive use of chemical inputs in agriculture in order to increase production dramatically. Organic farming is a form of agriculture in which chemical inputs are strictly excluded. The dissemination of organic agriculture will help to reduce the problems related to human health and the environment. In this production system, the core element which is taken into account is not an increase in the production volume, but the improvement in quality of the product.

In this study, organic agriculture concept which has been spreading in application dramatically lately has been researched in terms of tourism. The main argument of this study is the contribution of ecological agriculture which is a small-scale emerging tourism sector, in our economy. To this end, reports of ecological agriculture farms and documents are analysed, interviews were done with the authorized people from the educational institutions and the service sector.

The findings of research TA-TU-TA is the short name Agriculture- Tourism-Trade ecological farm visits program conducted by the Buğday Association for Supporting Ecological Living. The purpose of the program is to promote and support the farms applying and appreciating the organic farming methods while excluding the use of chemical additives in Turkey. There are 70 farms under TA-TU-TA.

Key Words: Organic farming, ecological agriculture tourism, ecological agriculture farms, TA-TU-TA

